

Ochrana práv rodiny

PRO-LIFE ASPEKTY

1/2016

Centrum pre bioetickú reformu
PO BOX 38
071 01 - Michalovce
www.pravonazivot.sk

OBSAH

Predslov	v
Vplyv médií vo výchove detí a zodpovednosť rodiny	1
Práva rodičov v štátnom vzdelávacom systéme	9
Sociálna a rodinná podpora – štát vs. dobrovoľná spolupráca	18
Eticky prijateľné alternatívy v reprodukčnej medicíne v prospech rodiny	25
Ideologické nástrahy kontroly rodiny štátom	34

PREDSLOV

Otvorili ste prvú publikáciu PRO-LIFE ASPEKTY, ktorou chce Centrum pre biotickú reformu reagovať na rôzne témy verejného diskurzu práve z pro-life aspektu. Plánujeme v tomto formáte publikovať aspoň dvakrát ročne a asi v tomto rozsahu Vám ponúknuť zaujímavé čítanie, ktoré má ambíciu formovať verejnú mienku práve cez Vás, ktorým sa dostane do rúk.

Začíname teda témou rodiny. Päť príspevkov v tomto prvom čísle je prepisom prednášok, ktoré zazneli na konferencii CBR s identickým názvom "Ochrana práv rodiny" v roku 2015 v Levoči. Konferencie sa nemohol pre chorobu zúčastniť renomovaný ekonóm Juraj Karpiš, ktorý však láskavo poskytol svoj príspevok do tejto publikácie. Záštitu nad konferenciou prevzal košický gréckokatolícky biskup **Mons. Milan Chatur, CSSR**, predseda Rady KBS pre rodinu. Jeho pozdrav konferencii si dovoľujeme publikovať na nasledujúcej strane. Cieľovou skupinou tejto konferencie boli totiž kresťanskí lídri, kňazi a pro-life či pro-family aktivisti. Viac informácií o konferencii ako i videozáznamy prednášok nájdete na http://www.pravonazivot.sk/index.php/Konferencia_2015.

Čo majú tak odlišné oblasti ako domáce vzdelávanie a ekonomika do činenia s pro-life? Byť skutočne pro-life znamená byť aj pro-family. Ešte donedávna história nepoznala výraz pro-family. Rodina (anglicky "family") je prirodzená inštitúcia pre zabezpečenie poriadku, podpory a výchovy. Keď chce iná inštitúcia nasilu nahrádzať dôvody, pre ktoré rodina existuje, potom sa z rodiny stáva len sentimentálna inštitúcia, akou je dnes. Aká inštitúcia nahrádza rodinu a ako nasilu?

ŠTÁT so svojim zdaňovaním a prerozdeľovaním. Konkrétne:

Sociálna podpora je garantovaná jednotlivcom nie na základe dobrých vzťahov s bezprostrednými a vzdialenejšími príbuznými, ale prostredníctvom nových "práv" na sociálne služby štátu. Už nie je potrebné ctiť si otca a matku a chovať sa k ostatným s rešpektom, keď sa postará štátny úrad.

Starostlivosť o rodičov v starobe už nestojí na ich deťoch, ale na štátnej garancii programov povinného sociálneho poistenia a pod. Už nie je dôvod "plodiť a množiť sa", keď je otázne, aký je prospech z toho mať čo i len jedno dieťa, keď psík a mačička sú menej problematický a často sa aj lepšie správajú... Štát poskytne príjem v starobe a zaplatí za nemocnicu, či hospic, ak to bude potrebné.

Manželstvo samotné je dnes zredukované len na "možnosť", ktorú mnohé ženy ešte chcú, lebo by chceli mať peknú romantickú svadbu. Ak však otehotnejú bez manžela, zakročí znova štát, aby sa o nich postaral v "dobrom i v zlom".

Vzdelávanie je povinné a platené z našich daní. Prepracovaní rodičia, aby udržali "sociálny štát" (takmer polovica príjmu ide štátu), nemajú žiadnu motiváciu alebo čas hľadať iné riešenie, ako sa im ponúka zdarma – poslať deti do štátnych škôl.

Táto výchova, zameraná hlavne na zachovanie politického systému, je po škole doplnená programami v televízii.

Nepochybné, ešte stále je tu dosť rešpektujúcich detí, verných manželov, rodičov zodpovedne vychovávajúcich svoje deti atď. Ešte stále len preto, že tieto sociálne zvyky sa sformovali v minulosti. Dnes vďaka štátu sú už nepotrebné, ale predsa v nich pokračujeme. No ešte ako dlho?

Slávny černošský ekonóm Thomas Sowell napísal mnoho o rapidnom úpadku černošských rodín v USA od 60-tych rokov, keď bol spustený program tzv. Boja proti chudobe. Konkrétne o dopadoch na rodinu po tom, čo sa štát stal náhradným otcom a manželom. V podstate štát ponúkol chudobnej černoške lepšiu podporu ako chudobný černošský muž, čo viedlo k rozbitiu rodín nižších vrstiev černochoch v USA, do ktorej sa dnes rodí prevažná väčšina černošských detí - mimo manželstva, bez kontaktu so svojimi otcami, bez mužského vzoru - chlapci sú priťahovaní kriminálnymi gangami a dievčatá berú ako normálne stať sa slobodnými matkami. To, že negatívnym dopadom dobre myslenej štátnej politiky bola rapidná katastrofa pre černochoch, ale bielych to zasiahlo neskoršie, poukazuje len na oveľa zraniteľnejšiu pozíciu chudobných černochoch, ktorí už boli na spodku spoločnosti, keď im štát ponúkol "pomoc". Dnes sú však na tom oveľa horšie, keď nemajú ani len rodinu.

Verím, že táto publikácia pomôže obrancom rodiny lepšie pochopiť, ktoré politiky sú naozaj prospešné rodine a ktoré sú len dobre mienené, no s opačným efektom.

Andrew Ray
člen Predsedníctva
Centra pre bioetickú reformu

GRÉCKOKATOLÍCKA EPARCHIA KOŠICE

Dominikánske námestie 2/A, P. O. Box G – 13, 043 43 Košice
Slovenská republika

Košice, 26.6.2015

V predsviatok veľkej marianskej slávnosti na Levočskej hore zo srdca pozdravujem všetkých účastníkov konferencie *Ochrana práv rodiny*. Zverujem vás do ochrany patrónky Slovenska. Keďže celý deň sa budete zaoberať vážnosťou témy rodiny, ktorá dnes prechádza mnohými turbulenciami, chcem vám popriať veľa inšpiratívnych myšlienok a nápadov ako pomôcť tým, čo bojujú o záchranu vlastnej identity človeka, stvoreného na obraz Boží, ktorý sa premieta do trojičného obrazu rodiny. Zároveň zo srdca ďakujem organizátorom tohto podujatia a udeľujem všetkým archijerejské požehnanie.

V Kristovi

vladyska Milan Chautun OSsR
košický gréckokatolícky biskup
predseda Rady KBS pre rodinu

Ing. Jana Ray-Tutková
Riaditeľka
Centrum pre bioetickú reformu
Moskovská 9
07101 Michalovce

VPLYV MÉDIÍ VO VÝCHOVE DETÍ A ZODPOVEDNOSŤ RODINY

Mgr. Teodor M. Kost, OSBM
šéfredaktor časopisu Blahovistnik

Keď sa bez predsudkov pozrieme na dnešný náboženský život uvidíme ako na miesta duchovných oáz nastupuje púšť, svet sa mení na obrovskú Saharu bez života. Príčin je veľa. Dnes sa trochu a čiastočne zamyslíme nad jednou z nich – televízorom a médiami.

Televízia v našich domovoch a myšliach

Televízor zaujal významné miesto v našich domoch a bytoch. Kedysi skromný nástroj na zisk informácií sa stal monopolom, ktorý formuje naš život. V minulosti centrom domu bol kozub, neskôr stôl, pri ktorom členovia rodiny jedli, rozprávali sa. Teraz ich miesto prebral televízor, žiaľ ten nezjednocuje, skôr rozdeľuje členov rodiny. Starý Gréci hovorili o duchovi domu – Diamon, ktorý vnukuje človeku myšlienky. Domáci duch našich časov je úplne zmaterializovaný – je to TV.

U dnešných kresťanov - na modlitbu, čítanie sv. Písma, životy svätých, na návštevy chorých, biednych, či bars aké dobré skutky, nie je čas, no bez televízora si nemôžu predstaviť ani jeden deň. Čo povieme na strašnom, poslednom súde: „My sme nemali čas robiť dobré skutky, lebo sme pozerali televízor?“ Dnes si svojich najbližších ľudia prestávajú všímať, no zo svojimi seriálovými hrdinami prežívajú každú ich bolesť či stratu. Myslia a hovoria o nich doma či v práci. So svojou rodinou či susedmi nie sú spokojní, od nich sa stránia a utekajú do inej komfortnejšej reality televíznych hrdinov. Ideál evanjelia, životy svätých, si nevšímajú, no správanie svojich televíznych hrdinov kopírujú, robia ako oni, hovoria ako oni, češú sa ako oni, obliekajú sa ako oni...

Nakoniec sa i vo svojich životoch televízni diváci sami stávajú hercami, namiesto úprimnosti, srdečnosti, jednoduchosti vo vzťahoch začíname hrať rôzne úlohy, v závislosti od prostredia, v ktorom sa nachádzame. No ktoré úlohy sú často najpopulárnejšie? Pre deti je to určite nekompromisny chlapík z veľkými svalmi a koltom v superrýchlom aute, ktorý prv strieľa, až potom sa pýta. Alebo aspoň niekto, kto si vie sám vyčarovať všetko po čom túži. Tak televízor podvihol prestíž vrahov, stríg a neviazaného života. Pre mnohých ľudí, hlavne deti a mládež sa život hercov stáva ich snom.

Homo medium

TV stvorila nový druh človeka – homo medium – človeka, vyčerpaného od neprestajného divadla ako od neprestajného pitia alkoholu. Nervový systém človeka stráca postupne schopnosť postaviť hranice či filtre vonkajším prichádzajúcim informáciám a prisvojuje si ich, tak povediac, v surovom stave, nekriticky, bez rozlišovania, ukladá sa to do nižšej mechanickej pamäti. Človek stráca schopnosť myslieť samostatne, tvorivo. Silný negatívny, až deštruktívny vplyv má TV hlavne na maličké deti, ktoré nemajú ešte vybudované žiadne obranné mechanizmy.

Do času prvého pádu - hriechu Adama a Evy - žili prví ľudia spolu s duchami svetla, Božími anjelmi. Po prvom hriechu, ich telá stratili svoju duchovnosť, a dostalo sa im istej tzv. hrubosti. Preto je u človeka zmiešané dobro zo zlom. No tá hrubosť nášho tela oddeľuje človeka i od miesta padlých duchov – démonov. Keby sme žili s démonami, v krátkom čase, (učí Ihnatij Brjančaninov), by rozvrátili človeka neprestajne vnukujúcim zlom.

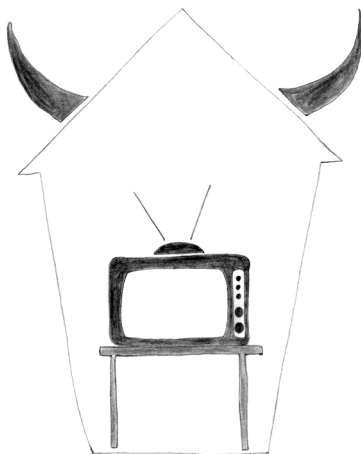
No to čo Boh nedovolil urobiť démonom, to v krátkom čase urobil televízor. Sv. Kozma Etalosa (18.st.) povedal: „Príde čas, keď do domov preniknú démoni, v podobe malých skriniek a ich rohy budú trčať zo striech.“

Jeden z príkladov zlého vplyvu televízora na dušu človeka: ku starcovi Paisiovi Svätohorcovi prišiel jeden 84-ročný človek, ktorý do smrti svojej ženy žil čestne a pobožne. Po jej smrti sa začal trápiť a tak aby zabudol, „priviazal“ sa k televízoru. Neprešli ani 3 mesiace od smrti jeho ženy a starec sa chcel ženiť. Jeho duchovný otec mu to nevedel vysvetliť, že to, po čom túži, je smiešne. Tak starec sám išiel na Svätú horu ku starcovi Paisiovi, aby mu povedal o svojej túžbe. Ten mu prikázal žiť so svojimi deťmi a vnúčatami, v tichosti a pokoji, i nemyslieť na ženbu. Starý človek, duchovno otupený, nepočúval slova múdreho starca i povedal: „Vieš, otče, ja mám právo si zobrať ako vdovec ďalšiu ženu.“ Starec Paisij stratil trpezlivosť i vyhnal ho, aby sa naň nemusel ani pozerieť.

Duchovný život a televízia

Otcovia duchovného života tvrdia že blízkosti k Bohu nebráni len nami uskutočnený hriech, ale i hriechy iných, nad ktorými premýšľame a často odsudzujeme. Tvrdia že i Presv. Bohorodička sa odvracia od nás i pre hriechy druhých, ktorých sme svedkami, a ktoré potom rozoberáme vo svojich myšlienkach.

Čo potom povedať o tých, ktorí s myšlienkami nad cudzími hriechmi sedia pred televízorom a dobrovoľne na ne pozerajú!? Lebo čo iné ukazuje televízor, ak nie hriechy iných ľudí? Napríklad obľúbene telenovely, či slovenské seriály. Po takom duchovnom „šoku“, sa v lepšom prípade pomodlia jeden Otče náš, i ľahnú spať,

s tým, že splnili svoj dlh pred Bohom. Počúvajte čo hovorí apoštol Pavel: „Usilujte sa o pokoj s všetkými a o svätosť, bez ktorej nikto neuvidí Pána.“ (Hebr 12,14) Na inom mieste píše: „Smilstvo, nečistota, či lakomstvo, nech sa ani nespomínajú medzi vami, tak ako sa patrí na svätých.“ (Ef 5,3) „Keď vidíš polonahé ženy, keď program či piesne, na ktoré sa pozeráš, neopisujú nič iné ako túžby, povedz mi, ako sa môžeš stať svätým (cilomudrennyj)“ hovorí sv. Ján Zlatoústý. No zamyslime sa: či nie sú čímsi podobným naplnené skoro všetky filmy, relácie, zábavné programy. A keď sa človeku i podarí zachovať telesnú čistotu, aký má z toho úžitok, keď vzácnejšia časť človeka – duša, ostáva poškvrnenou? Aký úžitok je z toho, keď je plot okolo kostola pevný a v celosti, keď samotný kostol je v ruinách? Sám Isus Christos nazval neskromnosť očí - cudzoložstvom. (Mt 5,28)

V jednom kláštore zomrela sestra vo svojich 18-tich rokoch. Predstavená sa rozhodla 40 dní postiť a modliť sa, aby sa dozvedela, v ktorej časti raja to dievča prebýva. No na konci pôstu sa pred predstavenou otvorila zem a v ohňovej láve sa ukázala duša dievčaťa. „Dieťa moje, ty si pekle? Ako to, čím si zhrešila?“ hovorí. „Hoci som držala svoje telo v čistote, no v myšlienkach som túžila po jednom chlapcovi, vyžívala som sa v myšlienkach naňho, no hanbila som sa to vyznať vo svätej spovedi, za to teraz trpím v pekle?“ odpovedala nešťastná sestra a zem sa zatvorila.

Túžby srdca pod vplyvom médií

Kedysi dávno profesia hercov nemala spoločenskej vážnosti. Dokonca ten, kto si zobral za ženu - prostitútku alebo herečku, podľa 18 zákona Svätých Apoštolov sa nemohol stať kňazom ani diakonom. Nie len nehanblivosť, no i pretváрка hercov, ktorí hrajú rôzne úlohy, sa v tej dobe cirkvou odsudzuje. A v dnešných časoch sa herci stali ideálmi, vzormi. To svedčí o zaujímavom vývine ľudskej spoločnosti či jej degradácii? Nedá sa tvrdiť, že sú herci amorálni, no úlohy ktoré stvárnajú, takými často bývajú.

Svätiteľ Ignatij Brjančaninov opisuje svoju skúsenosť a hovorí, že ešte na počiatku 19. storočia väčšina gramotných ľudí čítala len Sv. Písmo alebo životy svätých. Boli to ľudia čistí dušou i telom, no neskôr, keď sa Ignatij stal kňazom, do módy prišlo čítanie milostných románov. A tí, ktorí žili svätým životom, do svojich duší púšťali túžby hrdinov, o ktorých čítali v románoch. Zvyk nasýtiť svoje telesné túžby ich odvracal od pokánia a ich pokrivená vôľa ich ťahala k tomu, aby sa stali milovníkmi, hrdinami. Um oslabený, omráčený, ničeny myšlienkami, vyvolanými čítaním, nebol schopný viesť vôľu a zdržovať sa od hriechu. S tým všetkým sa kňaz Ignatij stretal predovšetkým v spovediach.

Je isté že Všemohúci Boh, môže vyliečiť každú pokazenú dušu, no často nešťastní ľudia, oslepení ilúziou TV, musia vynaložiť mnoho úsilia, aby sa zdržali od hriechu a tak skutočným pokáním vyprosiť od Boha jeho milosť .

Problémom je, že u milovníkov TV sa vytráca schopnosť poznať svoj duchovný stav. Možnosť dať si niekoľko obyčajných základných otázok o zmysle svojej existencie: „Kto som? Čo tu robím? Odkiaľ sa zobral človek? Čo bude s človekom po smrti?“ Je ľahšie tráviť čas pozeraním na nejakú komédiu, obľúbený seriál či humoristickú reláciu ako hľadať odpovede na tieto otázky.

Pravdou je, že z TV sa môžeme dozvedieť mnoho užitočných vecí, no úžitok je neporovnateľný zo škodou, ktorú spôsobuje. Či je možné, aby jedlo, otrávené jedom, malo pre telo úžitok? Takým jedom pre rozum sa často stáva i informácia pasívne prijatá z TV.

Keď človek čerpá informácie z kníh, učí sa logicky myslieť, trénuje svoju pamäť. Z TV si naopak prisvojujeme hotovú informáciu v podobe, ako sa to páči tomu, kto ju predkladá. Starec Paisij, hovoril že TV stanice a programy majú v rukách ľudia, ktorí nie sú kresťanmi (dokonca až nenávidia kresťanstvo). A tak sa niet čo čudovať, že ľudia závislí na TV nevidia to najhlavnejšie, že svet sa stárá ku svojmu koncu.

Proroctvo o Antikristovi a televízore

Prepodobný Lavrentij so slzami v očiach predpovedal: „Na svätom mieste bude stáť mrzkosť spustošenia, ktorá bude ukazovať špinavých klamárov sveta, oni budú klamať ľudí, ktorí odstúpili od Boha i budú robiť klamlivé zázraky pred zrakmi mnohých. Po tom všetkom sa ukáže Antichrist i celý svet ho uvidí na svätom mieste v jednom okamihu.“ Otcovia sa prepodobného pýtali: „Na akom svätom mieste? V kostoloch?“ On odpovedal: „Nie, no v každom dome. Na stenách kde teraz visia sväte ikony, budú visieť klamlivé preludy, na oklamamie ľudí. Mnohí povedia: „Je nám potrebné vidieť správy zo sveta.“ A práve v správach uvidia Antichrista.“

Apoštol lásky sv. Ján Teológ učí: „Ktokoľvek zachádza ďalej a neostáva v Kristovom učení, nemá Boha. Kto ostáva v jeho učení, ten má aj Otca aj Syna. Ak niekto prichádza k vám a neprináša toto učenie, neprijímate ho do domu, ani ho nepozdravujte. Lebo kto ho pozdraví, má účasť na jeho zlých skutkoch. (2Jn 1,8-11) My keď si prinesieme domov TV, spolu s ním sme priniesli heretikov, pohanov, neveriacich, ľudí nemorálneho správania, nehanebnice, pijanov, klamárov, vrahov. Z toho zboru robíme robíme svojich odľúbených spoločníkov. Stará múdrosť hovorí: „Povedz mi, kto je tvoj priateľ a ja ti poviem, kto si.“ V takom dome často niet pokoja, niet porozumenia, často sa ozýva: „Pššššššš! Ticho, veď pozerám.“

„Neťahajte jarmo s neveriacimi! Veď akú účasť má spravodlivosť na nepravosti?! Alebo čo má spoločné svetlo s tmou?! Aká zhoda je medzi Kristom a Beliarom?! Aký podiel má veriaci s neveriacim?! A ako súvisí Boží chrám s modlami?! A vy ste chrám živého Boha, ako hovorí Boh: "Budem v nich prebývať a medzi nimi chodiť, budem ich Bohom a oni budú mojím ľudom. A preto vyjdite spomedzi nich, oddel'te sa, hovorí Pán, a nečistého sa nedotýkajte; a ja vás príjmem a budem vaším Otcom a vy budete mojimi synmi a dcérami, hovorí všemohúci Pán." (2Kor 6,14-18)

A tých ktorí navštevujú bohoslužby, na liturgiii prijímajú Telo i Krv Bohočloveka, samotného Christa a keď sa vrátia domov a pustia TV, Sv. Písmo nazýva psami. Prihodilo sa im to, čo hovorí pravdivé príslovie: "Pes sa k tomu vrátil, čo vyvrátil a umyté prasa váľa sa v blate zasa." (2Pt 2,22)

No každý jeden z nás má právo a možnosť, vybrať si svoju cestu, s kým sa bude stretávať v tomto živote, s tým bude žiť i vo večnom, buď s Bohom ako dedič večného štátia, alebo so satanom ako dedič večného zatratenia.

Médiá a detská duša

Na sklonku roka 2000 svetovú verejnosť šokovala správa o tom, že v turecká licenčná rada zakázala vysielanie kresleného seriálu Pokémon. Dve deti uverili, že majú rovnaké nadprirodzené schopnosti ako postavičky zo seriálu, a vyskočili z okna. Sedemročný chlapec a štvorročné dievčatko skončili s ťažkými poraneniami v nemocnici. V Belgicku bola reklamná mánia na Pokémonov vybičovaná do krajnosti. Ide o seriál vytvorený, na základe videohry, v Japonsku, v ktorom vystupuje okolo 159 postavičiek Pokémonov. Majú čudne znejúce mená, napríklad Salameš, Reptinzel, Totrank. Bojujú, ale nikdy nezomrú. Niekedy sú ranení, ospaliví a často zamdlievajú. Provokujú do násilností. Distribútori to však ospravedlňujú tým, že je lepšie, keď sa deti vyburia na virtuálnych postavičkách, ako by sa mlátili so spolužiakmi.

Už v roku 1997 informovali svetové agentúry o negatívnych účinkoch tohto seriálu. Podľa agentúry Reuters bolo v Japonsku viac ako 700 ľudí, z toho najviac detí, hospitalizovaných po odvysielaní osemnástej časti seriálu. Deti zvracali, mali záchvaty, podráždenie očí. Diagnózou bola fotosenzitívna epilepsia. Experti zistili, že jej spúšťacím mechanizmom je rýchle striedanie farebných záberov. Najkritičkejšou bola scéna výbuchu vakcínovej bomby, ktorá mala zničiť počítačový vírus. V priebehu piatich sekúnd z očí postavičky Pikachu vyblesklo až 54 zábleskov rôznych farieb.

To je len jeden príklad z nedávnej histórie, nehovorím už o zombie, vampíroch, bojovníkoch – všetko v animovanej – „neškodnej“ forme servírované priamo v obývačkách skoro každej domácnosti. To všetko vchádza cez obrazovku do poznania detí, ktoré nie sú často ničím ochránené. To predávkovanie nakoniec otupuje citlivosť, staré už nestačí a dieťa chce zažiť niečo silnejšie ako včera. Vzniká istá vášeň, ktorá potrebuje stále viac potravy, v stále väčších množstvách. Dnes desať ročný chlapec ani okom nežmurkne pozerajúc na rozštvrtené telo, odťaté hlavy či striekajúcu krv. Na youtube najvyššiu sledovanosť majú najšokujúcejšie videá.

Nie je vôbec náhodou, že niekorí psychiatri ako hlavnú príčinu úzkosti a strachu u malých detí uvádzajú sledovanie TV a hranie počítačových hier.

Nielen deti kopírujú filmových hrdinov

Deti v predškolskom veku veľmi aktívne poznávajú život okolo seba. Špecialisti hovoria, že deti v tomto veku nežijú jedným životom, no viacerými: svojim, životom svojho hrdinu, životom v rozprávke. Nasledujú ich príklad, túžia po ich vlastnostiach, schopnostiach. Jedine od rodičov záleží, koho príklad budú ich deti nasledovať. Keď ich nechajú opustených pred TV a PC je možné, že to bude niečo z Micky Mousa, niečo z Vampíra, trochu zo Superman alebo nejakej čarodejnice.

Poznám 11-ročného chlapca, ktorý zbiera bábiky a pobehuje z paličkou hovoriac,

že je jedna z čarodejných víl. Iný chlapec zhypnotizovaný animovaným serialom Gumkáči (ide o medvedíky, ktoré mohli preskočiť obrovské vzdialenosti), najprv behal po byte kričiac, ja som gumkač... Raz sa spolu s inými deťmi vybral hrať na strechu 16-poschodového domu. Deti sa rozohrali. Naš malý hrdina si predstavoval, že môže tak ako i jeho obľúbený Gumkáči preskočiť na strechu susedného domu, veď i oni to robili. Niekoľko krokov ku kraju strechy a...

Výchova – príprava detí na realitu

Mediálne deti z ľahkosťou rozlišujú medzi fantáziou a realitou. Im je ľahšie ako dospelým ponoriť sa do sveta ilúzie. A nakoľko ich svet je oveľa bohatší a zaujímavejší, ako svet v ktorom reálne žijú, uprednostňujú svet ilúzie. Televízny alebo virtuálny život sa zdá byť viac súčasný, viac „in“ ako skutočnosť. Keď sa musí virtuálne dieťa vrátiť zo sveta ilúzie, skutočný svet ho nudí. Jeho najbližší sú ubohí a bezvýznamní. Možno máte aj vy sami skúsenosť s mediálnymi deťmi, napr. bez signálu v prírode (žiaden Facebook, žiaden Messenger...).

TV predkladá scény nemorálnosti, hrubosti, alebo tzv. „života v raji“. V detskej duši vzbudzuje často hnev, nečistotu, závisť, túžbu po peniazoch. Bojové filmy učia nevnímať si trpiaceho a slabého, určujú nielen jeho život no i správanie sa k druhým. Je smutné, že ľudia prepadli vášni a psychologické závislosti od TV. V rodinách je často pustený od rána do neskorej noci. Vypnutie – katastrofa. Nastáva strašné, trápne ticho, ukazuje sa, že členovia rodiny si už nemajú čo povedať. Komunikácia sa zakladá na hádkach, hneve. Radšej pustia TV a keď sa nezhodnú na rovnakom programe, kupuje sa ďalší TV, nech je pokoj v rodine. Dnes v trojizbovom byte má rodina 3 TV (niekedy aj štvrtý v kuchyni). Na Vianoce, pri návštevách sa celá rodina schádza pred TV ako pri nejakom druhu omše.

TV negatívne ovplyvňuje nielen dušu dieťaťa, no i fyzické zdravie: 1. Obrazovka svojim vyžarovaním ovplyvňuje nervový systém 2. Dlhé posedávanie pred TV a PC zapríčiňuje zníženú schopnosť pohybovať sa, s čím súvisia mnohé civilizačné choroby (obezita, cukrovka, znížená imunita celkovo, pokrivené chrbtice a pod.) A čo Internet?

TV je dnes nahradzovaný počítačom, tabletom, telefónom. Počítač je sám o sebe len stroj, vec, vytvorená človekom, ale tak ako z každej veci sa dá urobiť idol, tak aj z počítača. Sám o sebe nie je ani dobrý ani zlý, tým ho môže urobiť ľudská vôľa. Jeden kňaz píšuc o počítačoch podotýka, že i takým jednoduchým a užitočným nástrojom ako je lopata je možné zabiť človeka. V našich časoch pre spoločnosť nie je možné zaobísť sa bez počítačov, ktoré sa využívajú v mnohom na dobro. Svoju silu vplyvu virtuálna realita dokazuje hlavne pri zábave. Počítačové hry, sociálne siete, blogy sú dnes neodmysliteľnou súčasťou mladého človeka. Netreba opisovať duševný stav 14-ročného chlapca, ktorý 20 hodín strieľa nepriateľov, vyhýba sa guľkám, stavia mestá, vyhráva vojny... už nie je potrebné výjsť na ulicu s priateľmi,

lebo sú všetci na Facebooku, netreba sa stretnúť, otvoriť ústa, dotknúť sa, pomôcť. Výsledkom je strašný pocit samoty uprostred tisícky virtuálnych priateľov. Samotu sprevádza vyhľadávanie na nete stále silnejšieho zažitku, naplňovanie svojich snov. Keď sa chceš báť, klikni horory, keď chceš milovať, klikni láska a sex. Chceš navštíviť múzem, klikni umenie. Chceš byť bohom klikni.... Všetko je na nete.

Aby média nedeformovali naše deti

Sväti otcovia nazývajú ľudské zmysly: zrak, sluch, čuch, hmat, chuť – oknami duše pre stretnutia sa duše s vonkajším svetom. Vďaka nim duša okusuje veci, sýti sa nimi. Cez tie okná do ľudskej duše vchádzajú dobré i zlé obrazy. Tie obrazy, múdri starci nazývajú i pečaťami, lebo všetko čo vojde do duše, všetko čo vidíme, počujeme, čítame, zanecháva v našej duši svoju stopu. Tie stopy ostávajú v pamäti, nakopujú sa tam. Tisíce myšlienok. Nedávajúc pozor na veci, ktoré vpúšťame cez zmysly do svojej duše, náš rozum bude neprestajne zaujatý mnohými myšlienkami. Vyhnat zlé myšlienku môžeme len vtedy, ak ju nahradíme dobrou, vyššou.

Otázka ktorú si položíme: Je možné v dnešnom svete izolovať dieťa, ochrániť ho od zla, ktoré ho obklopuje zo všetkých strán? Aj keby sme svoje dieťa nepúšťali do školy, aj tak sa vám nepodarí ho izolovať od všetkého. Čo robiť? Ako pomôcť dieťaťu ochrániť telesné a duševné zdravie v dnešnom svete strojov? Neurobiac z dieťaťa starca, neobrať ho o detské hry a zábavy? Ako vychovať duševne zdravého, morálneho, vyrovnaného človeka a neprevrátiť jeho život na množstvo príkazov a obmedzení?

Ako vychovávať deti v čase informačnej revolúcie? Potrebovali by sme najst protijed, keďže jedu sa nedá vyhnúť... Ten protijed podať deťom, a tak im pomôcť sa ochrániť. Nedá sa prísť dnes domov a deťom vypnúť TV, zakázať PC. Tie veci musíme pomaly nahrádzať inými. Tak ako zlé myšlienku treba nahradiť dobrou, tak i zlé trávenie času, dobrým a zmysluplným. Spoločné čítanie Sv. Písma, modlitba, prechádzky, práca. U malých detí je to jednoduchšie, u tých starších ťažšie, no verím tomu, že všetka námaha a čas rodičov, venovaný deťom, bude odmenený radosťou z toho, že pred ich očami, s Božou pomocou rastie krásny človek.

PRÁVA RODIČOV V ŠTÁTNYM VZDELÁVACOM SYSTÉME

Mgr. Viera a Branislav Krajčovičovi
členovia Predsedníctva o.z. Domáce vzdelávanie na Slovensku

(1. časť)

Už v názve prednášky možno tušiť nejaký konflikt, ktorý si rozoberieme.

Rodičovské práva však nie je sú čisto školský problém, je to problém celospoločenský. Neskôr poviem prečo. Začnem najprv tým, čo bolo na počiatku.

Keď bol človek stvorený, dostal od Boha dva základné príkazy. Prvý, „plodte sa a množte sa“ a druhý, „naplňte zem, podmaňte si ju“ Gn 1:28. Z toho vyplýva naše poslanie ako rodičov a naša úloha ako ľudí.

Čím sa človek odlišuje od zvierat? O rozume a slobodnej vôli sa v Biblii priamo nehovorí. Hovorí sa len o úlohách, ktoré dostal človek. V časoch antického Ríma prišli stoici s ideou, že človek má slobodnú vôľu. Kresťanstvo túto ideu rozvinulo.

Aby bol človek bol schopný dodržať tieto dva Božie príkazy, potrebuje práve rozum a slobodnú vôľu. Aby tieto dva dary človek mohol rozvíjať potrebuje výchovu a vzdelávanie.

Vzdelávaním sa rozvíja rozum, ktorým dokážeme naplniť zem a podmaniť si ju, výchovu potrebuje človek na to, aby rozvíjal svoju slobodnú vôľu, aby dokázal milovať, plodiť a množiť sa. To človek „dokáže“ aj bez toho, veď poznáme ľudí, ktorí nepoužívajú rozum, nemilujú a nemajú deti. Ale to nebol Boží plán. Slobodná vôľa nám dáva možnosť vybrať si.

Katolícka cirkev myšlienku rozumu a slobodnej vôle zahŕňa do širšieho kontextu dôstojnosti človeka ako osoby, v paragrafe 2467 sa Katechizme katolíckej cirkvi odvoláva na dokument II. Vatikánskeho koncilu „Dignitatis humanae – O ľudskej dôstojnosti“ citujúc „Všetci ľudia, vzhľadom na svoju dôstojnosť ako osoby, obdarené rozumom a slobodnou vôľou,...“. To znamená, že keď výchovu a vzdelávanie robíme podľa Božej vôle, plníme tým Boží príkaz.

Historické pozadie dnešnej školy

Výchova a vzdelávanie boli spolu spojené počas celej histórie ľudstva až do čias osvietenstva. Predstavitelia filozofie osvietenstva, ako Voltaire, Diderot a Russau, ktorým sa náboženstvo nepáčilo. Povedali, že Boh neexistuje a my ho musíme nahraďiť niečím iným. Nahradili ho rozumom. Vtedy bola taká neutešená situácia ohľadom vzdelávania, že síce Cirkev budovala univerzity, zakladala kláštorné a cirkevné školy, ale ani zďaleka to nepokrývalo 100% obyvateľstva. Takže s argumentom, že treba vzdelávať všetkých, prišli s reformami štátu a školstva.

Tou najznámejšou reformou školstva v Rakúsko-Uhorsku bola tzv. Tereziánska

reforma. Mária Terézia zaviedla povinné vzdelávanie. Dnes si tradujeme, že to bola povinná školská dochádzka, ale nebolo to tak, pretože šľachtici nemuseli chodiť do škôl, tí mali vlastných učiteľov. Cieľov tých reforiem bolo viacero, nebola to len túžba zlikvidovať analfabetizmus a mať vzdelaných ľudí, ako sa to dnes prezentuje, ale reformy sledovali aj podružné ciele. Osvietenská reforma mala dať ľuďom nové hodnoty.

Osvietenská reforma školstva sa vo svojich základoch operia o tieto dva piliere:

- I. Z vrcholu rebríčka hodnôt vylúčilo Boha, a umiestnila tam Štát. Tým dosiahla, že škola začala vytvárať štátu lojálnych občanov, ktorí sa v škole učili, že majú rešpektovať zákony a poslúchať panovníka.
- II. Unifikácia vzdelania – priemyselná revolúcia vyžadovala vzdelaných pracovníkov, ktorí dokážu v manufaktúrach pracovať. Na to ale nepotrebujete vysoké vzdelanie, stačí minimálny základ.

Tu je výzva pre nás kresťanov, ako sa vyrovnáť s unifikáciou, lebo Pán Boh stvoril každého človeka jedinečného.

Pani Zimenová, ktorá robí celospoločenskú analýzu stavu školstva Slovenska v jednej zo svojich prezentácií uviedla, že súčasné školstvo vyhovuje iba tretine detí. Druhá tretina je v ňom schopná prežiť. A zostáva posledná tretina detí, ktoré v tom systéme nevedia prežiť, čo je dôsledok unifikácie, o ktorej hovorím.

Od čias osvietenskej reformy prešli storočia a pedagógovia, ktorí v ňom boli, zistili, že ten systém nebol dobrý. Snažili sa ho reformovať. Vznikajú rôzne pedagogické smery, ktoré vychádzajú z rôznych psychologických či filozofických skúseností. Rozvinuli sa rôzne systémy školstva, ktoré sa podpísali pod ten, ktorý máme teraz. Najmä v šesťdesiatych rokoch 20. storočia vzniklo mnoho nových pedagogických smerov, z ktorých spomeniem napr. Behaviorizmus alebo Kognitivismus.

A čo je veľmi dobré, v týchto rokoch vzniká aj revolúcia zdola, napr. Montessori pedagogika začína v tom čase naberať na vážnosti medzi pedagógmi. A v roku 1982 vzniká v Spojených štátoch prvá organizácia Domáceho vzdelávania.

Práva rodičov

Nám rodičom ukladajú zákony rôzne práva a povinnosti, začnem tými medzinárodnými dohovormi, pretože tie sú nadradené slovenským zákonom. Asi najdôležitejším je Všeobecná deklarácia ľudských práv (VDĽP) a Dodatkový protokol k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (DPDOLPZS). Tie definujú právo vychovávať svoje dieťa podľa svojho presvedčenia a povinnosť školskej dochádzky. Čo je zaujímavé, podľa VDĽP majú rodičia prednostné právo voliť druh vzdelania pre svoje deti, v slovenskej Ústave už toto právo chýba. Podľa ústavného zákona máme právo len na starostlivosť o deti a ich výchovu.. Nižšie postavené

zákony – zákon o rodine a zákon o výchove a vzdelávaní, tzv. školský zákon, nám dovolili aj vybrať školu, v ktorej dieťa bude plniť povinnú školskú dochádzku. Ale v zásade tých práv a povinností v zákonoch nemáme veľa. Máme povinnosť zapísať deti do školy vo veku 6 rokov a ako rodičia máme povinnosť zabezpečiť, aby plnil povinnú školskú dochádzku. Za to nesieme trestnoprávnu zodpovednosť. Ako práva máme: *Výchova detí v súlade s presvedčením rodičov* Výber školy pre dieťa Hľadal som aj v Katechizme katolíckej cirkvi nejaký paragraf, ktorý by sa venoval výchove a vzdelávaniu, ale je tam v paragrafe 2229 len povinnosť pre kresťanských rodičov prevziať zodpovednosť za výchovu svojich detí a povinnosť vybrať takú školu, ktorá napomáha kresťanskej výchove.

Súdne rozhodnutie proti právam rodičov

Je škoda, že máme tieto práva definované len takto všeobecne, pretože postupne nám štát odoberá z týchto práv rôznymi zákonmi alebo rozhodovaniami súdov. Asi najstrašnejšia vec, aká sa z toho hľadiska stala, je známy prípad Konrad vs. Nemecko, ktorý začal v roku 2000 a trvalo desať rokov, kým ho Európsky súd pre ľudské práva uzavrel. Rodičia namietali obmedzenie práva vychovávať svoje deti doma, pretože v Nemecku je Domáce vzdelávanie úplne zakázané. Urobili to, že zobrali deti zo školy, najprv mali problém so sociálkou, potom mali problém so školskými úradmi, mali problém so súdmi. Postupne sa odvolali až na Ústavný súd Nemecka, ktorý nerozhodol v ich prospech. Nakoniec sa odvolali na Európsky súd pre ľudské práva (ESLP) ale ten tiež rozhodol v ich neprospech. Hoci namietali svoj nesúhlas s povinnou sexuálnou výchovou, svoj nesúhlas s čítaním rozprávok počas vyučovania a nesúhlas s rastúcim psychickým a fyzickým násilím na žiakoch. Odvolávali sa práve na práva, ktoré nám zaručujú vychovávať deti podľa svojho svedomia. Podľa tohto práva argumentovali v prospech svojho Domáceho vzdelávania. ESLP rozhodol, že Ústavný súd Nemecka tomuto právu nijako neublížil. V rozsudku uvádza veta: “Je zjavne neopodstatnené, že právo rodičov vzdelávať svoje deti v súlade s ich náboženským presvedčením bol obmedzený neprimeraným spôsobom.” Takže nielen štáty, ale aj súdy nám z týchto rodičovských práv postupne odoberajú. A tu práve je ten konflikt medzi tým, čo chcú rodičia a tým čo chce štát.

Ďalšia veta rozsudku je tiež zlá pre budúcnosť rodičovských práv, pretože „rodičia nemôžu odmietnuť štátu právo vzdelávať ich deti na základe ich presvedčenia“ t.z., že štát má právo indoktrinovať deti štátnou ideológiou.

(2. časť)

Vieme, že Boh nás stvoril každého iného. Ale školský system, akoby to vôbec nereflektoval. Dalo by sa to pripodobniť akejsi manufaktúre, napr. na výrobu automobilu. Predstavme si výrobný pás, na ktorom k polotovaru každý pracovník pripojí nejakú skrutku a posunie ju ďalšiemu kolegovi. Na konci Vám vypadne krásne auto, jedno ako druhé.

V skutočnosti naše školstvo vyzerá podobne, len na tom páse sú deti. Príde jeden učiteľ, naučí ich slovenčinu, príde ďalší, ktorí učí matematiku atď. A očakáva sa, že na konci pásu vypadnú deti, ktoré budú rovnaké. A my ich ešte ohodnotíme, že tento nie je až taký dokonalý, ako by sme chceli, takže mu dáme trojku a tento je úplne pokazený, je na štvorku, taká štvrtá trieda, len aby preliezol. Keby to takto Pán Boh chcel, tak by nás stvoril všetkých rovnakých.

Ja mám šesť detí a každé z nich je úplne iné. Oni sú ako rastliny, nie ako polotovary v manufaktúre. Jedno je ako pšenica, ktoré zasejete a necháte tak, vyrastie samo. Druhé je ako rajčina, z ktorej, keď niečo chcete mať, tak jej musíte dať kolík a posupne ju priviazovať ako rastie. A to tretie je ako dyňa, ktorá Vám jednoducho rásťdohora nebude, ale bude sa plaziť po zemi. A to je dobre. On to tak (Boh) chcel a tak to spravil. Preto učiť deti spôsobom, že všetkým dáme to isté a potom ich ešte ohodnotíme, ako ste to nezvládli, mne to príde nespravodlivé. Oni nám to aj hovoria svojim vzdorom, že vzdelávať sa potrebujú inak. Len my ich často nevieme počúvať.

Vzdelanie v rukách rodičov

Vzdelanie vašich detí je úplne vo vašich rukách, môžete ho nastaviť tak, ako to vaše dieťa potrebuje. Hovorí sa tomu domáca škola a na Slovensku je legálna. Ešte je tu aj druhá možnosť, že nájdete tú správnu školu, menšiu, kde učitelia majú lepšiu šancu vidieť dary každého žiaka jednotlivito, čo je veľmi náročné. Preto sa chcem radšej zamerať na našu cestu domáceho vzdelávania.

Domáce vzdelávanie je na Slovensku legálne od roku 2008 vo veľmi obmedzenej miere. Zákon hovorí, že domácu školu môže vykonávať iba rodič, ktorý má vysokoškolské pedagogické vzdelanie prvého stupňa a ak ho nemá, tak musí zabezpečiť človeka s touto kvalifikáciou. Môže učiť iba prvé štyri ročníky. Nedostáva za to nič, dokonca štát na tom ušetrí. Škola, v ktorej je dieťa zapísané ako domavzdelávané nedostane 100% normatív, ale len 10%. V každom prípade financie nedostane Vaše dieťa ani Vy. Postup je taký, že podáte žiadosť a škola Vám ju schváli. Tak môžete deti učiť doma prvé štyri roky úplne slobodne a pravidelne polročne skladať skúšky.

Právne normy pre domácu školu

Zákony v rôznych krajinách chápu domáce vzdelávanie rôzne. Rozptyl legislatívy je veľmi široký. Od legálneho domáceho vzdelávania v USA, kde môžete doma študovať aj strednú školu, v Rusku, kde štát priamo dáva príspevok rodine, ktorá vychováva dieťa, až po Nemecko, kde je domáce vzdelávanie zakázané. Nečudo, lebo dieťa Vám doma nikto neindoktrínuje, resp. vychováate si ho Vy sami, čo znamená, že z dieťaťa môže vyrásť veľmi nebezpečná osoba, ktorá má svoj vlastný názor. V Británii bolo domáce vzdelávanie vždy dovolené, jedine s povinnosťou nahlásiť úradom, že budete dieťa vzdelávať doma. Nič viac. My patríme medzi krajiny s reštrikčným nastavením kvôli vyžadovanej kvalifikácii. V Česku napríklad postačí na domáce vzdelávanie maturita vzdelávajúceho rodiča.

Veľmi málo mamičiek má u nás požadovanú kvalifikáciu. Sú medzi nami i také, ktoré si tu ju dorobili, aby plne vyhovelí zákonu. Ak ja mám kvalifikáciu pre druhý a tretí stupeň v matematike a fyzike, tak podľa nášho zákona nie som schopná naučiť dieťa na prvom stupni matematiku, ani čítať a písať. Veľmi logický zákon, však? Netreba sa však báť. Ak zabezpečíte osobu, s ktorou sa občas stretávate a rieši s Vami domáce vzdelávanie, tak vyhoviete litere zákona. On totiž nehovorí nič o tom, aký čas má gestor s dieťaťom stráviť. Čarovné je, že keď posielate dieťa do školy, ale nestaráte sa, ako si robí domáce úlohy, tak Vás škola označí ako nespolupracujúceho rodiča a trvá na tom, že trojuholník škola – žiak - rodič musí byť veľmi úzko prepojený. Podľa zákona my tiež máme takýto trojuholník gestor vzdelávania – žiak - rodič, ale väzba na vzdelávateľa nie je až taká silná ako v prípade chodenia do školy. Ďalej je v zákone napísané, že každého polroka sú deti komisionálne preskúšané.

Kto sa dnes rozhoduje pre domáce vzdelávanie?

Viacero špecifických rodín, ktoré sú tak trochu iné. Ale asi všetci, čo ste na tejto konferencii, ste trochu iní, ak ste sem prišli. Po prvé, sú to deti, ktoré majú problémy s učením. My sme tiež tak začínali. Naše prvé a druhé dieťa bolo riadne zaškolené, dokonca zaškôlkované, ako bežná rodina. Všetko bolo v poriadku, až kým neprišlo tretie dieťa Ondrej. Ten mal hneď v prvom ročníku dyslektické ťažkosti. Najprv som netušila, čo to je, potom som zistila, že je to pomerne ťažká dysleksia a tak sme si povedali, že stačilo. Nebudeme robiť to isté doma, čo už robil v škole, s plačom a nešťastnou otázkou: “Prečo sa nemôžem hrať?”. Môžeme sa učiť vlastným spôsobom a tempom. Takže domáca škola je vhodná pre deti so špecifickými problémami v učení, ale aj s problémami v správaní. Napr. deti s Aspergerovým syndrómom, ktorých začína byť v našej spoločnosti veľmi veľa. Deti s poruchou autistického spektra. Pre nich je priam vykúpenie, keď môžu odísť zo školy, v ktorej sú zväčša šikanovaní. Potom sú to deti nadané, napr. hrajú na hudobný nástroj, športovci a

vďaka domácej škole sa môžu viac venovať svojmu talentu. To sú deti, ktoré potrebujú iné vzdelávanie, ktoré sa považuje pri bežných deťoch za doplnkové. Deti z lazov. Pochopiteľne posielajú deti do školy za zlého počasia odkiaľsi z veľkej diaľky je nešťastné. Deti, ktoré zažili šikanu, ktoré zažili to veľké neprijatie, pre nich je vyslobodením, že ostanú doma. Je tu aj skupina normálnych, zdravých detí. Sú to rodičia, niekedy aj páry, ktoré ešte ani nemajú deti, no keď počuli o domácej škole, tak si povedali, že toto by sme raz chceli pre svoje deti.

Koľko je home-schoolerov na Slovensku?

Od roku 2011 sa každý rok snažíme osloviť štátny úrad pre spracovanie údajov, kde sú zrátané všetky deti, aby sme zistili, koľko máme domácich vzdelávaných detí. Rástlo to postupne z čísla 12, 40 a teraz sme na 70. Realita to nie je. Spôsobuje to 10%-ný normatív. Ak dieťa škola neprihlási do 15. septembra, tak sa do zberu údajov nedostane a potom aj škola dostane 100% normatív. Nečudujem sa tým riaditeľom, lebo za 10% nespraví nič, ani len nekúpia učebnice. Realita je taká, že vieme určite, že tento rok na Slovensku viac ako 100 doma vzdelávaných detí. Dôležité však nie je číslo, dôležitý je záujem a neustály rast počtu našich detí. Každý mesiac sa nám hlásia rodičia, ktorí chcú do domáceho vzdelávania nastúpiť. A nechcú odtiaľ von...

Ako na druhom stupeni ZŠ?

Pokiaľ je dieťa väčšie ako štvrták sa chce prihlásiť do školy, do okruhu svojich rovesníkov, tak ho tam rodičia pustia. Pokiaľ nechce a vidíte, že tak je to dobré a chcete v tomto štýle zotrvať, tak sme našli legálnu cestu, ako môžete. Znova sa prihlásite do slovenskej školy a tá škola Vás vyšle ako zahraničných študentov do Česka. Zapišete sa tesne za hranicami. Z druhej strany slovenskej hranice je maličká dedinka Březová s online školou, ktorá má teraz 350 žiakov. Tam sa zapíšete, dostanete učebnice, dostanete prístup na internetový edukačný portál. Ostanete doma, kde učíte svoje deti a zoberiete ich do českej školy len na preskúšanie. V dejepise a zemepise môžeme klásť dôraz na slovenskú históriu a spoznávanie krajiny. Matematiku máme rovnakú, aj fyziku, chémiu, angličtinu. Z češtiny jednotky nedostávame. Ich vybrané slová nevieme, ale mnohé veci máme rovnaké, napr. slovosled, vetný rozbor, slovné druhy a z toho ich pani učiteľka vyskúša. Na druhom stupni je v tejto škole zapísaných až 13 detí zo Slovenska.

Kedysi som chodila na ministerstvo ako na klavír, aby nám umožnili druhý stupeň. Povedali mi, že nie. Matky majú vychovávať a v žiadnom prípade nemajú vzdelávať. Do troch rokov môžete vzdelávať svoje dieťa – vtedy ste úplný odborník, pretože už prax ukázala, že to dokážete lepšie ako inštitúcie. Dieťa v detskom domove sa naučilo dobre chodiť, ani rozprávať ani sa neodpliekovalo dobre a dostatočne

rýchlo ako to dokázala iná matka. Do troch rokoch ste najlepší odborník, potom to už začína haprovať. Lebo pani učiteľka v škôlke si vie lepšie pozrieť televízor s dieťaťom a niekedy si s ním aj 20 minút skladá skladačku, alebo si niečo kreslia, niekedy sa i rozprávajú. V tom všetkom je odborníčka na rozdiel od rodiča. Nevie prečo matka, ktorá si maľuje, či spieva so svojim dieťaťom je chápaná za neprofesionálnu, no učiteľka robí rovnakú činnosť za odborníčku. Je to naozaj povážlivé, kde už končí Vaša schopnosť. V každom prípade, od šiestich rokov ste podľa zákona už úplne neschopní. To je jedno, že Mária Terézia povedala, že všetci musia vedieť čítať. Vy to dieťa neviete a nemôžete učiť čítať. Je to celé na hlavu padnuté.

Ako sa učí doma?

Keď otecko a mamička doma čítajú, tak aj dieťa chce čítať. To je úplne zásadné. Ja som ešte nenašla dieťa, ktoré sa naučilo láske k čítaniu z toho, že čítalo čítanku. Ale našla som také deti, ktoré sa naučili láske k čítaniu z toho, že čítali Narniu alebo Winnettua. Zaujímavý nápad je odnieť knižku na záchod. Potom klopete na dvere a vravíte: “No poď už!” A zvnútra sa ozve: “Nemôžem, ešte to musím prečítať!” Tak to je u nás. Číta sa preto, že je to príjemné a nie preto, že je to príkaz. Nahlas čítame, keď to dáva zmysel. Napríklad pokiaľ dieťa číta mladšiemu súrodencovi. Čítať nahlas, lebo to vyžaduje pani učiteľka, veľmi nedáva zmysel. Ani my dospeláci nerobíme veci, ktoré nedávajú zmysel. Učíme nie pre čítanie, ale pre radosť z čítania. Preto aby si dieťa vo voľnom čase samo zobralo knihu a chcelo čítať. To sa však nedá naučiť, k tomu treba dieťa priviesť. Je to ako priviesť dieťa ku viere, s láskou, ale v slobode, aby si ju samo mohlo vybrať. Ale vyberie si ju iba vtedy, keď vidí, ako sa žije v rodine.

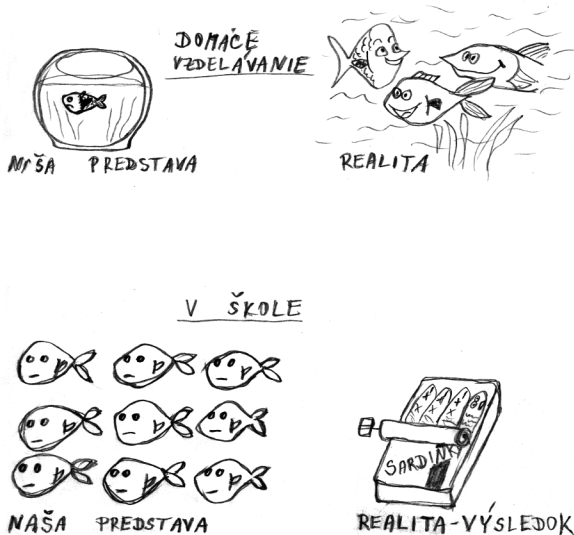
Väčšinu vecí nerobíme za stolom, ale robíme ich za pochodu – na strome, na hojdačke, na dvore, kdekoľvek. Aspoň s tými mladšími. Učiť môžete kdekoľvek, lebo nie je to len o vyplňaní zošita. Ak chceme naučiť dieťa odčítať, hovoríme o logike, tak môžete zobrať aj kocky a ísť si ich hádzať s deťmi na trávnu. Vyberáte si prostriedky a metódy. Vďaka voľnosti môžete robiť veci neplánovane, keď sa hodia. Je ťažké, keď pani učiteľka v septembri naplánuje, že 17. októbra ideme púšťať šarkana. Šarkana ideme púšťať, keď je pekné počasie. Podobne, keď je konečne dobrý sneh, tak budeme stavať snehuliaka. Je to úplne logické a prirodzené. Získate tým kopec času. U mojich štyroch chlapcoch som odsledovala, že sú ako nádoby, ktoré potrebujú byť naplnené. Majú predovšetkým základné tri potreby – spánok, jedlo, hra. Každý z nich musí mať pocit, že sa dosť zahral, alebo vedieť, že sa bude môcť hrať. Až keď sú tieto tri potreby naplnené, alebo skoro naplnené, tak sa dokážu sústrediť na učenie. No musia vedieť, že zase sa nebudem môcť hrať.

Využívame projektové vyučovanie, ktoré spočíva v tom, že spájame viac predmetov. Ste v skanzene a uvidíte tam brány. Pri tej príležitosti vysvetľujete aj gramatiku – brány ako vchod a brány na poli, to je viacvýznamové slovo. Keď prídete k derešu,

lebo také čosi už nemáme, hovoríme, že je to historizmus. Ale dráb, ktorý ľudí na dereši mlátil, je archaizmus, lebo dnes tú funkciu plní policajt alebo nejaká výkonná moc štátu. Robíte spájanie súvislostí. Čítate v Narnii o ľadovej kráľovnej, môžete situáciu prirovnať k neslobode socializmu a odvahe jednotlivcov ako bol Jukl a Krčméry. Preto aby sa situácia v spoločnosti zmenila, musel prísť jeden, ktorý povedal, že ja sa tomu vzopriem. Oni nechceli urobiť veľkú vec, ale vo svojom vnútri cítili, že môžu urobiť to málo – odporovať. A z mála vznikla obrovská vec. To treba deťom ukazovať. To im škola neukáže. Deti sa učia so zážitkom. Čo dostanú s nejakou emóciou, to si zapamätajú. Nie je to poučka, ale je to zábavné.

Rôzne deti sa učia rôzne

Prvák, ktorý je na tom veľmi dobre s čítaním, sa učí asi 20 minút denne a potom stráži najmladšiu dcéru. Titulovala som ho - vychovávateľ v škôlke. Deti, ktoré potrebujú viac Vašej pozornosti, napr. s poruchou pozornosti, s tými si musíte sadnúť. Deti, ktoré majú nadanie, ako napr. náš Martinko, ktorý je už na druhom stupni siedmak. On má vo svojom rozvrhu, že cvičí na husliach medzi 11h a 12h. Nikdy by také pokroky nedosiahol, ak by chodil do školy. Keď nastúpil do piateho ročníka do vzdialenej školy, tak husle išli bokom. Musel cestovať, po škole robiť úlohy, na husle nebol čas. Po skončení šiesteho ročníka nastúpil do domáceho vzdelávania. Vďaka nemu môže omnoho efektívnejšie rozvíjať svoj talent. V tom, čomu sa deti

radi venujú a dostanú na to priestor, môžu raketovo rásť.

Výhody a nevýhody

Výhodami sú individuálny prístup, zlepšenie vzťahov v rodine, láska k čítaniu, rozhľadenosť dieťaťa. Upevnenie manželského vzťahu. Na to, aby ste s domácou školou začali, potrebujete podporu partnera, dobrý základ. Starí rodičia, ani širšia rodina, susedia či učitelia tomu nemusia rozumieť. Ale získate pevnú oporu. Nevýhodou je, že pridete o druhý príjem. Nemôžeme sa sťažovať na pani učiteľku. Môže byť problém s prestupom do školy. Môže a nemusí byť.

Socializácia

Domáce vzdelávanie neznamená, že zavriete deti doma a budete ich izolovať. Deti potrebujú iné deti. Dostávajú priestor na socializáciu tak, ako to potrebujú. Dieťa s poruchou autistického spektra potrebuje veľmi málo kamarátov, iné deti potrebujú veľa vrstovníkov. Tak ich dáte do športového klubu, kde môžu spolu rozvíjať vzťahy. Moja najstaršia dcéra mi ukazuje, ako prebieha socializácia v škole, keďže ona vždy bola v škole. Tam sa vyžaduje mať najnovší mobil, aby bola akceptovaná. Mohla som jej volať koľko chcem, no ona mi nechcela zdvihnúť, lebo by musela vytiahnuť svoj starý mobil. Alebo to, že dieťa sa hanbí povedať, že som toto nevidel v telke – je ďalší dôsledok školskej socializácie. Nehovoriac o oblečení a pod. Hovoriť si, že socializácia v našich školách je to najlepšie je mýtus. Navyše v školách je čoraz častejšie násilie a šikana.

Socializácii sa dieťa učí, keď je v kontakte aj s ľuďmi iného veku, nielen s vrstovníkmi. Tiež ide o to, aby Vás mohol napodobňovať vo Vašich dobrých skutkoch, vo Vašich myšlienkach, lebo Vy mu môžete všepovať hodnoty a nie jeho okolie, s ktorým trávi viac času za deň. Jedna škola nám povedala, že Vy nemôžete zasahovať do vývoja dieťaťa. Tak my si práve myslíme, že rodičia majú vštepovať deťom napr. vieru a tiež ju vyprosovať. Je úplne namieste, aby sme im ju mohli odovzdať. Je to našou povinnosťou.

Najdôležitejšou prácou je budovanie osobnosti dieťaťa. To, že ho vzdelávate je výborné a veľmi dôležité. No malo by to fungovať ako kolesá na dvojkolesovom voze. Jedno koleso je výchova a druhé vzdelávanie. Oni majú pracovať spolu, aby ste došli do cieľa. Akonáhle jedna strana neťahá, tak voz nepôjde dobre. Naším cieľom je vychovať z detí zodpovedných a statočných kresťanov. Ukázať im dar viery a ponúknuť im ho. To v žiadnom prípade nie je nízky cieľ. Domáce vzdelávanie dáva príležitosť stráviť s deťmi veľa času, zaujímať sa o ne a ukazovať im svoje hodnoty. Takto budujete vzťah.

SOCIÁLNA A RODINNÁ PODPORA – ŠTÁT VS. DOBROVOLNÁ SPOLUPRÁCA

Mgr. Juraj Karpiš
*spoluzakladateľ a ekonóm Inštitútu ekonomických a
spoločenských analýz INESS*

Keď som bol malý, sladkosti u nás neboli každodennou záležitosťou. Tešili sme sa, keď sme s bratmi nejakú dostali. No ak sa nedala rozdeliť na dokonale rovnaké časti, zo sladkého zisku bol často skôr horký hnev či štiplavá závišť. Dôležitejšie než to, že sme kaloricky a pôžitkovo bohatší, sa stalo to, kto mal viac. Na takéto spory z detstva som si spomenul, keď som čítal ďalší z rady článkov o nerovnomernom rozdelení bohatstva vo svete. Týchto rozhorčených textov je v posledných rokoch naozaj mnoho. Všetky vedú k rovnakému zázračnému riešeniu v podobe zdanenia bohatých.

O pečení koláča blahobytu

Po kríze stále tvrdohlavo zvýšená nezamestnanosť a neisté ekonomické prostredie vedie k oprávnenej frustrácii mnohých. Ľudia sa ale skôr ako deti sporia o to, kto má viac namiesto toho aby hľadali spôsoby ako zlepšiť fungovanie ekonomiky tak, aby opäť do seba nasala nezamestnaných. Pritom ak sa v ekonomike upeče väčší koláč, budeme mať viac všetci. Namiesto sporov o tom, kto ho bude krájať a koľko komu naloží by sme sa mali zamerať na diskusie o tom, ako pomôcť pekárom.

Koláč blahobytu v ekonomike pečú podnikatelia, kapitalisti a zamestnanci. Podnikateľ je ten, čo má nápad, ako dať dokopy rôzne vstupy, aby na konci produkcie vznikli výstupy, ktoré sú ľudia ochotní kúpiť. Za cenu vyššiu, než náklady na všetko, čo sa na ich výrobu minulo. Kapitalista ako už samotné meno naznačuje je ten, čo na nápad požičia podnikateľovi peniaze – kapitál. Je to bohatý strýčko, kamarát, banka či anonymný dlhopisový alebo akciový trh.

Funkciu podnikateľa a kapitalistu si mnohí pletú, no napriek tomu, že sa často obe stretnú v jednej osobe, ide o rozdielne ekonomické úlohy. Podnikateľ je inovátor, kapitalista ten, čo na realizáciu riskuje svoje zdroje. To, že podnikateľ mal pravdu, ktorú úspešne implementoval v neustále meniacom a preto rizikovom prostredí, potvrdí dosiahnutý zisk. Strata signalizuje plytvanie so vzácnymi zdrojmi a ľudskou prácou. Na konci produkcie je menej, než na začiatku. Stratovní podnikatelia tak ujedajú z koláča bohatstva spoločnosti a trhové mechanizmy spočívajúce v hrozbe bankrotu a hneve kapitalistov zabezpečia, že takýto podnik rýchlo zanikne. Teda ak sa ho nerozhodnú podporiť zo spoločného politici. Potom takéto drahé zmenšovanie ekonomického koláča môže pokračovať dlhšie.

Kto tvorí pracovné miesta a pečia koláče?

„Vytvorili sme 3 000 pracovných miest.“ chváli sa politik pred kamerami, dúfajúc v opätovné zvolenie do funkcie. „Zvýšime platy na dvojnásobok.“ sľubuje kandidát, ktorý by rád obsadil po blížiacich sa voľbách premiérsku stoličku. Ľudí, ktorí veria politickému marketingu prekvapí, že som politikov v zozname ekonomických pekárov neuviedol. Ako to môžu hovoriť, keď sami koláč nepečú? Preto, že nik nám nemôže dať to, čo nám politici môžu sľúbiť.

V dnešných demokraciách je len slabá väzba medzi plnením politických sľubov a znovuzvolením. Politici sú tí, čo si len z napečeného ukrajujú. Časť pre seba a svojich kamarátov, časť pre svojich voličov v podobe „sociálnych“ balíčkov či privilégií pre nejakú skupinu v spoločnosti. Ďalšiu odkrojenú časť prerozdelia podľa aktuálne platných zákonov na dôchodky, zdravotnú starostlivosť, školy či iné štátom poskytované služby. Na veľkosť koláča majú politici ale ja nepriamy vplyv, na ktorý sa často zabúda.

Svojim špeciálnym postavením, v ktorom môžu plošne všetkým v spoločnosti niečo prikázať či zakázať, politici ovplyvňujú pravidlá pečenia a motivácie pekárov. Tým im prácu často sťažujú alebo naopak, rozumne navrhnutými reformami vo vzácných prípadoch zľahčujú. Samozrejme, keď obmedzujú tvorbu bohatstva v spoločnosti, proklamovaným cieľom takejto novej regulácie či dane nie je menší koláč a viac chudobných. Aj politici chcú robiť dobro alebo minimálne taký dojem vyvolávať. Každá regulácia, privilegium či vyvlastnenie v podobe daní je zabalené do pozlátka dobrého úmyslu, pričom reálnymi dopadmi na ekonomiku sa už v krátkom politickom cykle takmer nik netrápi.

Minimálna mzda – naozaj je to pomoc rodine a zamestnanosti?

Dobrou ilustráciou stretu prianí a skutočných efektov politických zásahov do pečenia ekonomického koláča je inštitút minimálnej mzdy. Ide o nástroj ochrany zamestnaných pred nezamestnanými, ktorí by im svojou konkurenciou mohli znížiť cenu práce. Preto za jej zvyšovanie volajú zvyčajne odborárski predáci alebo politici, ktorí im chcú pomôcť. Dlhodobo nezamestnaní sa len smutne pozerajú, ako následkom umelo nastavenej vysokej ceny práce miznú pracovné miesta pre mladých, starých alebo nízko kvalifikovaných.

Ďalšími motiváciami býva boj veľkých korporácií proti konkurencii malých, lacnejších firiem. Ak patrične navedú politikov k tomu, aby zakázali drobnej konkurencii platiť zamestnancom nižšie mzdy, vytlačia ich tak za pomoci štátnej moci z trhu. Napríklad v USA bola prvá plošne zavedená minimálna mzda v roku 1931 nástrojom rasistického boja. Mala obmedziť konkurenciu Afro-amerických pracovníkov v na federálnych stavebných projektoch, kde si bieli stavbári chceli ustrážiť pracovné miesta. Bieli boli totižto členmi odborov a poberali oveľa vyššie mzdy,

než za aké boli ochotní pracovať černosí z juhu.

Efekty minimálnej mzdy vedú k menšiemu napečenému koláču v ekonomike. Podnikateľ nemôže platiť svojim zamestnancom mzdu podľa svojej alebo politikovej ľubovôle. Ak zamestnanec vzhľadom na svoju kvalifikáciu, vzdelanie, dostupný kapitál alebo jeho zručnosti nevie alebo nemôže vytvoriť väčšiu hodnotu, ako je umelo stanovená minimálna mzda, potom ho zamestnávateľ musí prepustiť. Ak by to nespravil, zamestnanec by vytváral podniku stratu a ohrozoval by jeho existenciu. Alternatívou k minimálnej mzde preto nie je nutne zvýšenie mzdy pre zamestnancov. K nej podnikateľa nemôže donútiť nik. Skutočnou, efektívnou minimálnou mzdou je nula, čiže zavrieť pekárňu a nezamestnať nikoho. Alebo zamestnanie robotov, na ktorých sa zákon nevzťahuje.

„Žiadna škoda, za tak málo peňazí by aj tak nemal nik pracovať!“ povie si spokojný ľavicovo zmýšľajúci zástupca strednej triedy v hlavnom meste. To, že takéto pracovné miesta sú jediným rebríkom z chudoby pre mnohých ľudí v menej bohatých regiónoch Slovenska už domyslieť nestihne. Po niekoľkých nezodpovedných populistických zvyšovaniach minimálnej mzdy máme v obci Utekáč s extrémne vysokou nezamestnanosťou vyššiu minimálnu mzdu než majú v Prahe alebo Budapešti. Majiteľ malých potravín v obci na to, aby vytvoril pracovné miesto musí zaplatiť viac ako podnikateľ v českej alebo maďarskej metropole. Buď týchto ľudí z práce vyhodí alebo ich bude platiť na čierno.

Dane, regulácie, byrokracia – pomáhajú zvyšovať nezamestnanosť

Dramatický rozdiel medzi proklamovaným dobrým cieľom a nelichotivými skutočnými efektami zásahu politickej moci do slobodného podnikania sa netýka len minimálnej mzdy ale aj ostatných regulácií v podnikateľskom prostredí alebo administratívnych bariér. Na zamestnanie jediného zamestnanca na jeden rok je na Slovensku potrebné splniť 81 zákonných povinností v podobe hlásení, formulárov a iných zbytočných dokumentov. Väčšina pekárov preto ani netuší, aké všetky zbytočné pravidlá porušuje.

Samostatnou kapitolou sú dane. Ak politici zoberú pekárovi z napečeného koláča, znižujú jeho motiváciu piecť a zamestnávať ďalších ľudí. Tak ako zdaňovaním cigariet bojujeme proti fajčeniu, zdaňovaním príjmu z podnikania a práce bojujeme proti podnikaniu a vzniku pracovných miest. Nižšie dane preto vedú k snaživejším pekárom a väčšiemu blahobytu spoločnosti.

Sociálne príspevky – pomoc rodine, či nástroj volebného marketingu?

Nižšie dane nenaplnia štátnu kasu. To ale nie je nutne na škodu. Sociálny systém na Slovensku nefunguje a rozdáva peniaze najmä tým, čo ich nepotrebujú. Namiesto toho, aby vyhľadával skutočne chudobných ľudí a tým cielene pomáhal, väčšina v ňom prerozdelených zdrojov ide z peňaženiek strednej triedy do iných peňaženiek strednej triedy. Je tak dôležitým a často zneužívaným nástrojom politického marketingu v predvolebnom boji. Po ceste sa z nich samozrejme veľa stratí. Úradníci nie sú platení od toho, ako veľmi pomohli ľuďom, ale za to, že sú. Politici majú totiž vlastné motivácie, ktoré často nie sú zosúladené s maximalizáciou blahobytu v spoločnosti. Do politických funkcií sa nedostávajú svätci. Často je to presne naopak. Nie ten najschopnejší a najspravodlivejší, ale ten s najostrejšími lakťami, bez zábran a hanby sa dostane na vrchol politického rebríka. Navyše vládnuci politici vedia, že sú vo funkcií maximálne jedno či dve volebné obdobia a podľa toho sa aj správajú. Predávajú privilégia podnikateľských skupinám, zamestnávajú známych a ich známych v štátnej sfére, vymýšľajú nové prekážky na vstup na trhy alebo zachraňujú spriatelенých podnikateľov z verejných zdrojov. Čím ďalej sú od voliča, tým menej zvyškov spätnej väzby korigujúcej správanie politikov a kariérnych byrokratov. Preto sa práve z Bruselu a EÚ valí na pekárov množstvo dusiacej regulácie a pravidiel, ktoré ničia pracovné miesta.

Politici a bankári spia v jednej posteli

Posledná finančná kríza bola dobrým príkladom, ako občania zo svojich peňazí vďaka neschopným politikom zachraňujú súkromné finančné inštitúcie patriace milionárom. Kým straty museli zaplatiť občania, rekordné zisky dosiahnuté týmito firmami zostali konkrétnym súkromníkom. Ak by panoval aj vo finančnom sektore kapitalizmus a slobodný trh, politici by nemali na takéto socializmus pre bohatých právomoci. Neschopné, príliš riskujúce inštitúcie by za svoje chyby zaplatili stratou alebo bankrotom. Väčšia časť napečeného koláča by tak zostala nefinančnému zvyšku ekonomiky.

Efektívnejšia je dobrovoľná solidarita ako vynútené prerozdeľovanie

Dnes sú klientami sociálneho systému aj rôzni zbohatlíci, keď sa dávky ako napríklad prídavky na dieťa netestujú na príjem alebo majetok. Napriek miliardám eur, ktoré sa v ňom každý rok prerozdeľia, stále existuje veľké množstvo ľudí, ktorí si nevedia sami zabezpečiť príjem a trpia existenčnou núdzou. Sú odkázaní na súkromnú iniciatívu v podobe pomoci rodiny či komunity, v ktorej žijú. Keby tí, čo aj dnes skutočne pomáhajú, mohli platiť nižšie dane, mohli by pomáhať ešte efektívnejšie. Mali by viac peňazí na riešenie najakútnejších problémov spoločnosti.

Redukčná diéta sociálneho štátu teda môže pomôcť jeho racionalizácii, lepšiemu stavu spoločnosti.

Investičné stimuly sú úplatky z našich daní v prospech politikov

Menej peňazí nie je nutne na škodu ani v iných oblastiach verejných výdavkov, ako sú napríklad predražené diaľnice či investičné stimuly. Tie predstavujú jeden z podivných spôsobov zneužitia štátnej moci, keď politici zoberú peniaze domácim podnikateľom a zamestnancom a dajú ich zahraničnej konkurencii, ktorá im následne preťahuje zamestnancov, či dokonca priamo konkuruje. Zahraničným investorom vytvorené pracovné miesta vidno a politik sa nimi môže pochváliť. Množstvo

zrušených alebo nevzniknutých pracovných miest vzhľadom na vysoké dane, ktoré úplatok investorovi museli zaplatiť už zostanú nespočítané a preto nepovšimnuté.

Slovenskí politici na 128 úplatkov investorom v podobe investičných stimulov minuli medzi rokmi 2002-2012 takmer 1,4 miliardy eur na projekty, ktoré mali vytvoriť 45 tisíc pracovných miest. Teda priemerný náklad na jedno prisľúbené pracovné miesto bol až 30 000 eur. Pracovné miesta pritom netreba takto draho kupovať. Vo fungujúcej ekonomike ich podnikatelia, ktorí majú voľné ruky pre svoje aktivity, vytvárajú dostatok spontánne. Čím viac kontroly má štát, tým menej slobody a aktivity zameranej na zvyšovanie blahobytu majú ľudia.

Viac práce = viac rešpektu k vlastníckym právam

Namiesto zvyšovania dávok v nezamestnanosti alebo inej kreatívnej práce v sociálnych dávkach, treba rozviazať ruky pekárom. Napríklad zrušením alebo regionalizáciou minimálnej mzdy alebo znižovaním daní. Vznikalo by viac miest pre chudobných, ktorí by mohli vo väčšej miere svoje problémy riešiť vlastnou aktivitou. Bezpečnosť vlastníckych práv, absencia hmly regulácií a administratívnych pravidiel a nízke dane vedú k rastu produktivity v ekonomike a neustálemu rastu napečeného koláča pre nás všetkých. Podpora rastu koláča a nie boj o jeho delenie, je kľúčom k všeobecnému bohatstvu a boji proti chudobe. Je lepšie mať dvadsatinu z koláča napečeného v Južnej Kórei ako celý severokórejský koláč.

Nerovné rozdelenie majetku?

Nerovnomerné rozdelenie majetku, pokiaľ nie je výsledkom politických privilégií, ako napríklad u oligarchov v Rusku alebo v štátom chránených finančníkov v USA, je prirodzeným výsledkom slobodnej produkcie v ekonomike. Vďaka globalizácii dnes vynikajúci spevák musí súťažiť s množstvom iných vynikajúcich spevákov, no keď je najlepší zarobí radikálne viac ako kedysi, keď obsluhoval len lokálne publikum. To isté platí pre futbalistu ale aj manažéra. Dôležitou je ale priestupnosť jednotlivých majetkových vrstiev obom a smermi.

Dnes môže zbohatnúť každý bez ohľadu na to, do akej chudobnej rodiny sa narodil. Dôležitým faktorom je, či vie poskytnúť niečo, čo má pre ostatných hodnotu alebo nie. Čie vie spoločnosti pomôcť napiecť väčší koláč pre ostatných alebo nie. A naopak množstvo bohatých ľudí o svoje majetky prichádza a tie sa presúvajú k iným šikovnejším. Náš prezident, ktorý kedysi pracoval na americkej pumpe je tejto majetkovej slobody modernej spoločnosti najlepším príkladom.

Chudobní sa majú lepšie vďaka bohatým

História ukazuje, že cestou ako dostať ľudí z chudoby, nie je aby politici zobrali ostatným viac z ich časti napečeného koláča ale napečenie väčšieho koláča, z ktorého aj drobný výsek je bude veľa. Z kapitalizmu nezískavajú len najbohatší, ktorí ako prví využívajú technologické novinky. Vďaka trhom, ktoré dokážu naplno využiť technologický pokrok pre zlepšenie životov nás dnes aj rodiny z nižšej stred-

nej triedy žijú pohodlnejšie a bohatšie životy než žili kedysi králi. Teplá voda, elektrina, zdravotná starostlivosť, práčka či dokonca telefón sa dnes považujú za úplnú samozrejmosť. Relatívne chudobní ľudia vo vyspelých krajinách majú skôr než s hladom problém s obezitou.

Positívny vývoj sa však netýka len vyspelej časti sveta. Svet posledných 30 rokov bohatol najrýchlejším tempom v histórii. Rekordné stovky miliónov ľudí sa dostali z chudoby a zrazu žijú radikálne lepší život. Zažili sme najväčší úbytok počtu chudobných v histórii sveta. Podiel chudoby žijúcej z menej než jedného amerického dolára na deň na celkovej svetovej populácii klesol za tridsať rokov do krízy o 80 %. Namiesto takmer jednej miliardy ľudí v roku 1970 to bolo v roku 2006 už menej než 400 miliónov.

Nie viac štátu, ale viac slobody od štátu pomáha z chudoby

Globalizácia a najmä príklon Číny a zvyšku Ázie k princípom, na ktorých funguje slobodný trh, radikálne zlepšili v priebehu jednej generácie života doslova miliárd ľudí. Tento vývoj možno považovať za najväčší úspech sveta a voľných trhov za posledné storočie. Za takýto zázrak možno vďačiť najmä tomu, čo sa v tejto dobe udialo v Číne. Nie, nebol to čínsky sociálny systém, ktorý konečne správne prerozdelenil malinký čínsky koláčik. Bolo to rozhodnutie komunistických funkcionárov, že nezastavia reformné hnutie spočívajúce v rozbití družstiev na súkromných poľnohospodárov a obnovenie súkromného vlastníctva v tejto komunistickej krajine.

Táto ohromná sila novo motivovaných pekárov veľkosť čínskeho koláča tak radikálne zväčšila, že aj bez dobro páchajúcich politikov a redistribúcie sa zrazu aj tí najchudobnejší najedli výrazne viac ako predtým. Množstvu ľudí sa otvorila možnosť prejsť z chudobného života štýlu stredoveku do strednej triedy a to vďaka plodom vlastnej práce. Dnes sú v Číne regióny bohatšie než Taliansko a mestá, kde si Slovák musí pripadať ako chudobný príbuzný cestujúci do budúcnosti. Kým v roku 1980 mala Čína iba 2,2 % podiel na svetovej ekonomike v roku 2014 to už bolo 16,6%. A to všetko len preto, že tamojších pekárov nechali na pokoji robiť to, čo vedia robiť najlepšie – piecť bohatstvo pre všetkých. Podiel Európskej únie za rovnaké obdobie poklesol z 30,9% na 18,4%. Je na čas nechať pekárov opäť naplno robiť svoju prácu aj u nás.

ETICKY PRIJATEĽNÉ ALTERNATÍVY V REPRODUKČNEJ MEDICÍNE V PROSPECH RODINY

Prof. MUDr. Eva Grey, PhD
*bioetička a prorektorka na Vysokej škole
zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety*

Začnem tým, od čoho sa odvíja veľa vecí v reprodukčnej medicíne. Tým je rodičovstvo. Veľkou témou rodičovstva je na jednej strane túžba po deťoch a na druhej strane ako sa človek cíti zodpovedný za to, aby deti vychoval, dokázal im dať, čo potrebujú.

Dnes máme krízu rodičovstva, pretože mnohí ľudia sa necítia na to, aby sa stali rodičom. Lekárka, ktorá sa pri výskume o umelom ukončení tehotenstva rozprávala s mnohými ženami, ktoré podstúpili potrat, zistila, že mnohé sa necítili schopné stať sa matkami. Obava, či sa dokážu o ďalšie dieťa postarať, vedie ľudí, ktorí môžu mať dieťa k tomu, že chcú odložiť ďalšie tehotenstvo. Rozhodnú sa vyhnúť tehotenstvu a môžu mať na to rôzne dôvody. Nedovolím si posudzovať, či sú dobré alebo nie; tie dôvody môžu byť zdravotné, sociálne, atď.

Na druhej strane je tu túžba párov, ktorí z nejakého dôvodu deti nemôžu mať, alebo sa im nedarí ich mať. Potom je veľmi dôležitá otázka, prečo chcú ľudia mať deti – ich motivácia. Túžia po dieťati pre jeho dobro, že chcú dať niekomu svoju lásku a berú to dieťa ako dar? Alebo je to preto, že si chcú uspokojiť svoju potrebu. Už majú dom, auto, tak ešte im chýba dieťa. Dnes sa stretávame aj s takýmto chápaním rodičovstva.

V tejto prezentácii chcem prebrať nasledujúce témy:

1. Základné informácie o plodnosti a reprodukcii
2. Eticky problémové (umelé) metódy ovplyvnenia plodnosti a reprodukcie
Ako fungujú z medicínskeho hľadiska
Zdravotné, etické a právne dopady
3. Eticky prijateľné (prirodzené) metódy ovplyvnenia plodnosti a reprodukcie
Ako fungujú z medicínskeho hľadiska
Zdravotné, etické a právne dopady

Základné informácie o plodnosti a reprodukcii

Plodnosť alebo neplodnosť je vecou celého manželského páru. V plodnosti zdravého muža existujú síce isté výkyvy, nie sú však zatiaľ známe tak, ako sú veľmi pekne v vedeckého hľadiska podchytené v prípade plodnosti ženy.

Podstatou reprodukčného cyklu u ženy je, že pôsobením hormónov a v dôsledku

s tým spojených procesov, dochádza k zreniu folikulu vo vaječníku, z ktorého sa počas ovulácie uvoľňuje zrelá ženská pohlavná bunka oocyt. Oocyt putuje do maternice cez vajcovody, v ktorých môže byť oplodnený mužskou gamétou - spermiou. Tieto procesy sa prejavujú aj tým, že sa mení u ženy telesná teplota, mení sa hlien, ktorý sa vytvára krčkom maternice a uvoľňuje sa na vonkajšie rodlá. Zároveň sa mení vnútorný pocit u ženy. Tiež sa mení výstelka maternice, ktorá rastie a prekrvuje sa, aby umožnila embryu uhniezdiť sa na 6-10 deň po oplodnení, čiže počatí. Toto sú zásadné fakty ohľadom oplodnenia, ktoré si treba uvedomiť, keď hovoríme o rôznych metódach plánovania rodičovstva. Väčšina metód zasahuje do tohto procesu oplodnenia, avšak niektoré zasahujú do procesu uhniezdenia.

Eticky problémové (umelé) metódy ovplyvnenia plodnosti a reprodukcie s cieľom vyhnúť sa rodičovstvu

Áké metódy sa teda používajú? Súčasná medicína žene dnes ponúka antikoncepciu. Je smutné a scestné, že aj umelé ukončenie tehotenstva sa ešte stále ponúka ako akási forma antikoncepcie. Existujú metódy bariérové, ktoré zabraňujú tomu, aby sa vajíčko a spermia stretli (prezervatív, diafragma). Ďalej sú to chemické metódy, ktoré deštruktívne pôsobia na spermie. A potom sú to súčasnou medicínou propagované hormonálne metódy.

Hormonálna antikoncepcia narúša prirodzený cyklus ženy. Hormonálna antikoncepcia navodzuje taký stav v tele, akoby žena bola tehotná. V oboch prípadoch ju ovplyvňujú hormóny, ktoré ovulácii bránia, čiže neovuluje. S tým súvisia aj zdravotné riziká používania antikoncepcie, ktoré sú obdobné u tehotných – zvyšuje sa zrážanlivosť krvi, ktorá môže dospieť až do trombo-embolickej choroby (Van Hylckama, 2009). Z času na čas počujete, že mladá žena brala antikoncepciu a pri jednoduchom chirurgickom zákroku v celkovej anezstéze došlo k pľúcnej embólii. Alebo náhle na ulici žena odpadla, lebo dostala mozgovú mŕtvicu. Dnes sa začína lámať tabu, ktoré tu doteraz bolo, že sa nemohlo povedať nič negatívne o hormonálnej antikoncepcii. Vo Francúzsku aj zakázali istý typ antikoncepcie, pretože v dôsledku jej užívania zomrelo viacero žien práve na mozgovú príhodu.

Hormonálna antikoncepcia podľa väčšiny vedeckých štúdií zvyšuje riziko rakoviny prsníka (Bhadoria, 2013). Výskumníci sa pozreli aj na štúdie, ktoré hovorili, že toto riziko neexistuje. Zistili manipulácie, napríklad v tom, že skupina žien, ktoré brali antikoncepciu boli nefajčiarky a tie, ktoré fajčili, nebrali antikoncepciu; a tak im vyšli výsledky, aké chceli.

Ak by sme chlapcom odporúčali brať steroidy (mužské pohlavné hormóny) len preto, aby mali peknú postavu, považovalo by sa to za neetické. Z etického hľadiska, a teraz nehovorím o náboženskom hľadisku, len z pohľadu prirodzenej bioetiky, nie je prípustné, aby sme zdravým ženám podávali chemické látky (umelé hormóny),

ktoré im môžu spôsobiť závažné zdravotné problémy, príp. až smrť. Prvým princípom bioetiky je nikdy neškodiť.

Keď liečime pacienta antibiotikami, tak vždy zvažujeme, že tam môže byť vedľajší účinok. Preto zvažujeme, či benefit, ktorý liek prinesie pacientovi, vyvažuje riziko poškodenia v dôsledku použitia toho lieku. A pokiaľ to dobro nie je väčšie ako negatívum, tak nemáme právo z etického hľadiska takúto liečbu použiť. Chemoterapiu by som nemohla dať zdravej osobe, lebo spôsobuje veľa vedľajších nežiadúcich účinkov. Iba vtedy je to etické, keď sa chemoterapia podáva pacientovi s rakovinou, iba kde je benefit vyšší ako negatívne riziká.

Hormonálnou antikoncepciou škodíme žene, ktorá je ináč zdravá, lebo chceme dosiahnuť sociálnu záležitosť, aby nemala deti.

Hormonálna antikoncepcia nie je vždy antikoncepčná

Každá hormonálna antikoncepcia môže mať potratový účinok, t.z. že zabíja počaté embryo. Výrobcom hormonálnej antikoncepcie sú nateraz známe štyri mechanizmy jej fungovania: prvý je zabránenie ovulácie, aby sa vajíčko neuvolnilo, druhý predstavuje zhustenie hlienu v krčku maternice, aby sa spermia nedostala k vajíčku. Tretia možnosť je spomalenie peristaltiky vajcovodu, v dôsledku čoho embryo postupuje vajcovodom pomaly, a môže odumrieť predtým, ako sa dostane do maternice. A štvrtý mechanizmus, ktorý nastupuje, keď už došlo k oplodneniu, je taký, že pôsobením hormónov sa zastaví rast výstelky maternice, ktorá potom embryo nemôže prijať. To sa neuhniezdi, odumiera. Tretí a štvrtý mechanizmus predstavujú potrat v skorom štádiu vývoja ľudskej bytosti. Po zdravotných rizikách pre zdravie ženy, je toto ďalší závažný etický dôvod v neprospech hormonálnej antikoncepcie.

Eticky problémové (umelé) metódy ovplyvnenia plodnosti a reprodukcie s cieľom dosiahnuť rodičovstvo

Na druhej strane tejto rovnice sú páry, ktoré majú problém otehotnieť a hľadajú nejakú metódu ako prísť ku dieťaťu. Najznámejšou metódou je umelé oplodnenie v skúmavke mimo tela ženy. Najprv sa však pozrime na oplodnenie darcovskými spermiami v tele ženy.

Oplodnenie darcovskými spermiami v tele ženy

Podstatou je, že sa odoberú spermie od darcu, ktorý podľa našich zákonov musí byť anonymný. Odber sa často robí v zdravotníckom zariadení, v miestnosti s erotickým až pornografickým materiálom, počas mužovej masturbácie. Spermie sa môžu hneď použiť alebo sa zamraziť. Aby sa predišlo zničeniu spermií pri zmrazovaní a rozmrazovaní, pridáva sa k nim chemická látka - kryoprotektant.

Vždy si treba uvedomiť, že keď sa právne normy vo viacerých krajinách výrazne líšia, daná vec predstavuje náročný etický problém. Oplodnenie darcom je v rôznych štátoch rôzne legislatívne riešené, niekde úplne zakázané, inde povolené v najširšej možnej miere. Navyše sa tie právne normy stále menia; napríklad pred 10 rokmi to bolo ináč a odvtedy sa to aj viackrát zmenilo. Je to tak preto, lebo ak je zárok povolený, vzniká pri darcovstve gamét (spermií) veľký problém s otcovstvom. Kto je otcom toho dieťaťa? Je to darca spermií či manžel ženy, ktorá sa dala umelo oplodniť? Na Slovensku je to tak, že manžel musí vopred dať súhlas, že bude takto počaté dieťa vychovávať ako svoje vlastné a bude oficiálne jeho otcom. Čo sa stane, keď sa pár po čase rozvedie? Žena je vo výhode, lebo dieťa je biologicky jej dieťaťom.

Bol prípad, kedy po úmrtí ženy bojovali proti takémuto otcovi starí rodičia, ktorí žiadali zverenie detí dcéry do svojej starostlivosti. Argumentovali tým, že predstavujú kompletný pár, sú dobre materiálne zabezpečení a navyše sú biologickými príbuznými dieťaťa, na rozdiel od otca, ktorý ho vychovával. Vzniká tu konflikt garancie anonymity darcu s právom dieťaťa poznať svojich rodičov. Slovenský zákon, ktorý anonymné darovanie umožňuje, je v rozpore s medzinárodným Dohovorom o právach dieťaťa (Dohovor, 1989).

Čo myslíte, kolkokrát sa môžu použiť spermie darcu na oplodnenie? U nás je to desaťkrát a sú krajiny, kde to nie je obmedzené. Pri zachovaní anonymity darcu hrozí reálne riziko, že sa poloviční súrodenci stretnú, a môžu nevedomky uzavrieť incestné manželstvo. Okrem možných zdravotných rizík, v prípade odhalenia je takéto manželstvo podľa našich zákonov neplatné.

Pri darcovstve spermií sa otvára otázka prijatia manželského partnera s jeho plodnosťou i s jeho neplodnosťou. Porušuje sa tu sľub, ktorí si manželia dali pri sobáši - milovať v zdraví aj v chorobe. Keď neplodnosť - chorobu partnera neakceptujem, obídeme ju tak, že si zadovážim darcu a budem mať dieťa! Túžba po dieťati je veľmi silná, no cieľ neposväcuje prostriedky.

Tiež môžu nastať konflikty medzi dieťaťom a nebiologickým otcom, najmä v období dospievania. Na Lekárskej fakulte učím aj moslimských študentov. Podľa ich práva, žena ktorá sa dá oplodniť spermiami darcu, podviedla svojho muža s niekým iným, čo je posudzované veľmi prísne.

Umelé oplodnenie v skúmavke – in vitro fertilizácia – IVF

Pri tomto zákroku žena musí podstúpiť hormonálnu hyperstimuláciu vaječníkov, aby vyprodukovala 8-10 vajíčok. Tie sa v Petriho miske oplodnia spermiami, a vzniknú ľudské embryá. Predtým, než sa zavedú do reprodukčného systému ženy, podstúpia embryá v 8- bunkovom štádiu diagnostiku. Odoberie sa z nich 1 bunka a zdravotník prezrie jej chromozómy. Tie embryá, ktoré vyhovujú, sa vložia do maternice alebo zamrazia, tie, ktoré nevyhovujú sa vyhodí.

Z genetického materiálu je možné vyčítať pohlavie i predispozície na niektoré choroby. Tu si rodičia môžu povedať, aké chcú pohlavie dieťaťa, a samozrejme, že len geneticky “nezávadné” embryá sa vyberú na zavedenie do maternice. Čo sa stane s tými zvyšnými súrodencami? Čo s tými miliónmi zmrazených embryí? Zmrazené embryá sa po rozmrazení môžu vložiť do maternice s účelom tehotenstva (najmä pri predchádzajúcom neúspešnom pokuse) alebo sa používajú na výskumné účely (testovanie liekov, výrobu vakcín a pod.). Takto sa manipuluje s embryami.

Články o zdravotných problémoch detí zo skúmavky v médiách nenájdete. Nájdete ich však v odborných medicínskych časopisoch. Ide o väčšiu pravdepodobnosť vývojových väd ako napr. rázštep chrbtice, vývojové defekty v zažívacej sústave, v srdci, syndróm ADHD (hyperaktivity) (Reefhuis, 2009). O psychických problémoch detí zo skúmavky štúdie chýbajú, pretože sa považuje za politicky nekorektné, aby sa spochybnilo právo dospelých mať dieťa.

Selektívne potraty

Do maternice sa vloží viac embryí, aby sa zvýšila pravdepodobnosť, že sa uchytiť. Často sa uchytiť aj všetky 3-4. Také tehotenstvo je pre ženu rizikové. Po inštrukcii lekármi sa žena často rozhodne, že podstúpi redukcii tehotenstva, čo znamená, že niektoré už uchytené embryá, či plody sa zabijú potratom.

Na tento zákrok sa nabaľujú ďalšie etické problémy. Aj tu je ešte možné určiť si pohlavie, resp. zbaviť sa embrya s nechceným pohlavím – najmä ženským. V Číne za politiky jedného dieťaťa bolo bežné, že rodičia si vybrali zachovať práve chlapca. V čínskej populácii tak chýbajú desiatky miliónov žien a muži majú problém nájsť si manželku (Grey, 2011).

IVF je finančne veľmi naručné. U nás sú zo zdravotného poistenia preplácané dva cykly hyperstimulácie vaječníkov a to v čase, keď v zdravotníctve chýbajú prositriedky na základné lieky a kvalitnú starostlivosť pre vážne chorých ľudí.

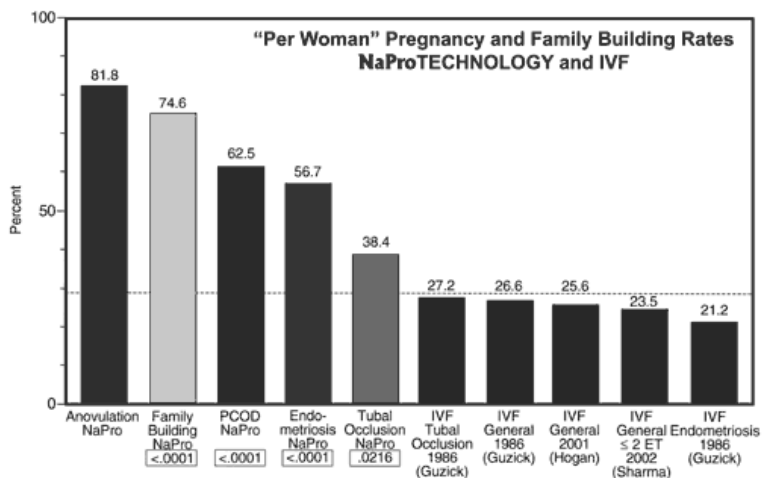

Eticky prijateľné (prirodzené) metódy ovplyvnenia plodnosti a reprodukcie

Sú aj alternatívy týchto postupov, ktoré rešpektujú prirodzené procesy v reprodukčnom systéme ženy. Tieto metódy sa dajú použiť na liečbu neplodnosti, na počatie ale i oddialenie počatia. Určite ste počuli o Billingsovej metóde alebo symptotermálnej metóde, ktorá k sledovaniu krčkového hlienu pridáva meranie teploty a zaznamenávanie charakteristík krčka maternice. Možno menej ste počuli o **fertilitycare**, ktorá je ešte vylepšením Billingsovej metódy.

Pri prirodzených metódach ide o to, aby pár prevzal zodpovednosť za svoju plodnosť a to tak, aby ju vedel odpozorovať, zaznamenať a potom vedel ako využiť, či nevyužiť plodné a neplodné dni. Dajú sa použiť bez ohľadu na to, či má žena pravidelný alebo nepravidelný cyklus. To, že existujú vysoko efektívne prirodzené metódy plánovania rodičovstva, ktoré rešpektujú plodnosť ženy i muža, by bolo na celú jednu prednášku.

Na metódu naprofertility alebo fertilitycare naväzuje metóda **Naprotechnology**, ktorá lieči neplodnosť. Jej podstatou je tiež spolupráca so ženou v tom, že si

Tabuľka: Úspešnosť NaProTechnology pri rôznych príčinách neplodnosti v porovnaní s IVF. Zdroj: <http://www.naprotechnology.com/infertility.htm>

vedie záznamy o svojej plodnosti. Podľa záznamových tabuliek vie lekár zistiť, kde je pravdepodobná príčina neplodnosti a vie zasiahnuť na správnom mieste. Vychádza z prirodzeného cyklu ženy, na rozdiel od umelých metód, ktoré umelo zasahujú do tela. Napr. umelé oplodnenie v skúmavke neplodnosť nerieši, ale ju obchádza. Takýto pár nebude znova plodný, na rozdiel od liečby naprotechnológiou. Tá má pri niektorých diagnózach až 75% úspešnosť v porovnaní s 20% úspešnosťou IVF. (Hilgers, 2004). Páry, ktorým metóda naprotechnológie pomôže, sa stávajú plodnými a neskôr môžu mať ďalšie deti bez potreby podstúpiť ďalšiu liečbu (Stanford, 2008).

Naprotechnológia je založená na vedeckom poznaní fungovania hormónov estrogén, progesterón a ďalších, a ich ovplyvnení reprodukčného cyklu ženy. U rôznych zdravotných problémov sa ten cyklus ináč prejavuje. Podstatné pri naprotechnológii je, že je tu snaha stanoviť diagnózu, nájsť príčinu toho, prečo konkrétny pár nemôže otehotnieť. Metóda je efektívna aj u párov s nepravidelným cyklom, či v prípade neplodnosti muža. Keďže je to medicínska metóda, nevyhýba sa ani chirurgickým zákrokom, ak sú naozaj potrebné. Často sa v liečbe využíva aj zmena životného štýlu, či výživové doplnky, vitamíny, enzýmy, ale aj lieky. Je to metóda, ktorá nezasahuje do manželského styku a snaží sa minimalizovať zásahy do tela ženy.

Táto metóda si vyžaduje dlhší čas na to, aby sa žena naučila poznávať a zaznamenávať svoj cyklus. A tiež vyžaduje trpezlivosť pri terapii. Sú páry, ktoré otehotnejú po troch mesiacoch, no niektorým párom to trvá aj rok a pol.

Záver

Pri snahe stať sa rodičmi alebo vyhnúť sa rodičovstvu sú k dispozícii metódy eticky prijateľné i eticky problematické. Prírodné metódy plánovania rodičovstva patria k tým prijateľným. Metóda Naprotechnológie, ktorá pomáha neplodným párom, nemá závady z hľadiska laickej bioetiky. Dr. Thomas W. Hilgers, ktorý túto metódu rozpracoval, si ju dal aj odobriť v Katolíckej cirkvi, že neporušuje ani princípy jej učenia. Dokonca ju podporil pápež Ján Pavol II.

Samozrejme, táto metóda nie je určená iba katolíkom. Dokonca bola často úspešne použitá aj u párov, ktoré predtým prešli neúspešne umelým oplodnením. Ani táto metóda však nikomu nezaručí na sto percent, že dieťa bude mať. Jednoducho neexistuje právo na dieťa, existuje iba právo dieťaťa na oboch rodičov.

Odkazy na odbornú literatúru

- Bhadoria, A.S., Kapil, U., Sareen, N., Singh, P. 2013. Reproductive factors and breast cancer: A case-control study in tertiary care hospital of North India. *Indian Journal of Cancer*. Year: 2013. Volume: 50. Issue: 4. Page: 316-321.
- Dohovor o právach dieťaťa. 1989. Valné zhromaždenie Organizácie spojených národov. 1989.
- Grey, E. 2011. Nerovnovážne zastúpenie pohlaví v krajinách so zavedenými programami populačnej kontroly. Zborník z konferencie: Ochrana života XII: Sociálna pediatria dnes. Trnava. 2011
- Hilgers, T. W. 2004. *The medical and surgical practice of NaProTechnology*. Pope Paul VI Institute Press; 1St Edition, 2004. ISBN-13: 978-0974414706
- Reefhuis J., Honein M.A., Schieve L.A., Correa A., Hobbs C.A., Rasmussen S.A. 2009. Assisted reproductive technology and major structural birth defects in the United States. *Hum. Reprod.* 24 (2): 360–6. doi:10.1093/humrep/den387. PMID 19010807.
- Stanford J. B., Parnell T.A., Boyle P.C. 2008. Outcomes from treatment of infertility with natural procreative technology in an Irish general practice. *J Am Board Fam Med* 2008;21(5):375-84. ISSN: 1558-7118
- Van Hylckama V, Helmerhorst FM, Vandenbroucke JP, Doggen CJM, Rosendaal FR. 2009. The venous thrombotic risk of oral contraceptives, effects of oestrogen dose and progestogen type: results of the MEGA case-control study. *BMJ* 2009; 339:b2921 <http://www.bmj.com/content/339/bmj.b2921>

Relevantné webstránky

- <http://www.plodar.sk/>
- <http://www.fertilitycare.net/>
- <http://www.naprotechnology.com/>
- <http://www.creightonmodel.com/>
- <http://www.billings.sk/>

- <http://www.ucma.sk/moodle/course/view.php?id=4>
- <http://www.lpp.sk/>

Pro-life gynekológovia, ktorí sú špecializovaní v NaProTechnology

Dovoľujeme si tu zároveň opublikovať aktuálny zoznam pro-life gynekológov, ktorí zároveň poskytujú liečbu neplodnosti metódou NaProTechnology. Ich zoznam preberáme z webstránky www.plodar.sk

- MUDr. Ivan Wallenfels, NFPMD Žilina
wallenfels.ivo@gmail.com
- MUDr. Zuzana Havlíková, NFPMD Trnava
zuzalah@gmail.com
- MUDr. Dominika Klimas, NFPMD Nemecko – Koblenz
fertilitycare.baratova@gmail.com
- MUDr. Alena Polomská, NFPMD Kežmarok
alengepo@gmail.com

IDEOLOGICKÉ NÁSTRAHY KONTROLY RODINY ŠTÁTOM

Ing. Jana Ray-Tutková, M.A.
riaditeľka Centra pre bioetickú reformu

Keď sa spomenie kontrola rodiny, človek si azda predstaví kontrolu pôrodnosti a také radikálne politiky, aké takmer polstoročia mala zavedená Čína. Nútené potraty v rámci politiky jedného dieťaťa sú síce extrém, ale medzinárodne akceptovaný ako nutnosť. Obdobné politiky dvoch detí, či násilných sterilizácií mali ten istý cieľ – zamedziť rastu nechcenej populácie. My na Západe sme dosiahli rovnaké štatistické výsledky aj bez takýchto radikálnych politík. A to vďaka či už mediálnej propagande alebo propagande takou inštitúciou, ktorú všetci uznávame ako takmer neodmysliteľnú v našom živote, a tá sa volá štát.

Štát reguluje manželstvo

Radikálne myšlienky ako napr. licencia na manželstvo boli presadzované už Margaret Sangerovou, zakladateľkou Plánovaného rodičovstva, ktoré je najväčšou sieťou potratových kliník vo svete. Tí, ktorí sú viac fit, majú mať viac detí ako tí, ktorí nie sú fit. Štát má posudzovať, kto má právo na manželstvo a tiež na deti. Napokon dnes je to aj u nás tak, že musíte poslať žiadosť na uzavretie manželstva a štát Vám udelí povolenie. Manželstvo ako inštitúcia je teda regulovaná štátom, hoci našťastie ešte nie počet detí.

Samotné manželstvo je inštitúcia, ktorej cieľom je ochrana ženy a detí. Žena je tá, ktorá už počas tehotenstva potrebuje ochranu, pomoc i zabezpečenie. No feministkám to vôbec nie je jasné. Pod vplyvom marxizmu považujú manželstvo za opresiu ženy mužom. Už Engels v knihe O pôvode majetku, štátu a rodiny hovorí o tom, že prvú nerovnosť vidí dieťa v rodine. Žena je vraj utláčaná mužom a jediným oslobodením, ktoré navrhuje pre všetky triedne spory, je vzbura utláčaného proti svojmu utláčateľovi. Takže spôsob emancipácie ženy je oslabenie muža a oslabenie závislosti ženy na mužovi. Aby žena mohla sa takto emancipovať, musí však muža nahradiť štát. Sociálny štát sa má o ňu postarať! Či už o slobodnú mamičku alebo rozvedenú, ak o manžela príde.

V Británii, kde som študovala, mladé dievčatá riešia túto dilemu: Pôjdem študovať na univerzitu s podmienkou, že si vezmem pôžičku na štúdium. Keď doštudujem, postupne ju budem splácať v zamestnaní. Ale keď chcem rodinu, zoberiem si ešte aj hypotéku na dom a to budem celé desaťročia splácať. Alebo otehotniem a ako slobodná matka získam nárok na sociálnu podporu i sociálne bývanie. Nie je preto náhoda, že Británia má najvyššiu mieru tínejdzerských tehotenstiev. Iste je

to aj preto, že je tam povinná sexuálna výchova od 5. roku života a potrat i antikoncepcia sú úplne zdarma, teda preplácané štátom. Nielen to ale i “sociálna politika” podporuje nezodpovedné správanie. Práve z daní tých, ktorí sa riadne starajú o svoje deti, sa podporujú nezdravé formy rodín. Zdravé rodiny ukrátime o príjem, ktorý by mohli použiť na ďalšie dieťa či na lepšie vyhliadky pre svoje deti, a dáme ich tým nezodpovedným. Tak v praxi vyzerá sociálny štát: trestá zodpovedných a odmeňuje nezodpovedných.

Sociálny štát vytvára morálny hazard

To znamená, že človek nepocíti dôsledky svojho správania. Mladú ženu už nestraší vidina extrémnej chudoby, ak otehotnie a ostane bez manžela. Štát sa o ňu postará. Chudobní sú závislí na štáte a častokrát nemajú motiváciu sa dostať z chudoby, lebo by sa museli vzdať štátnych príspevkov. Možno by aj chceli pracovať, ale neoplatí sa im to. Radšej nebudú pracovať a mať čas pozerať televízor... Čakáme, že štát nám dá prácu, alebo že zabezpečí, aby sme prežili. Naše živobytie dokonca i manželstvo akoby záviselo od štátu a nie je v našich rukách. Sociálny štát umožnil aj sexuálnu revolúciu. Dospelí ostávajú stále deťmi, nenesú zodpovednosť za svoje sexuálne správanie. Ani ich rodičia už to nevnímajú ako stigmú, lebo nečakané tehotenstvo, či rozvod ich už nepostihne chudobou. Napokon štát zabezpečil legalizáciou potratov, aby dvaja dospelí nemuseli niesť dôsledky za svoje správanie vôbec. Žena si to síce odnesie, ale – keď pre komunistický i dnešný socialistický režim svedomie a morálka sú vecou spoločenského konsenzu – ide len o bežný lekársky zákrok.

Človek už nemusí veľmi vážne zvažovať partnera do manželstva, resp. čo je potrebné pre manželstvo, lebo vie, že sa vždy môže rozvieť, ak niečo nepôjde podľa jeho či jej predstáv. Rozvod je poistením voči zlému rozhodnutiu. Je potenciálne legálnym nástrojom okradnutia druhého. O to viac, keď sa do platnosti dostanú zákony proti domácemu násiliu, keď nie je zriedkavosťou aj to, že sa v tej veci zaklame, len aby žena prišla k väčšiemu majetku, resp. sa pomstila partnerovi, ktorého sa chce zbaviť. No a samozrejme dieťa sa používa ako nástroj na vydobytie si materiálnych výhod. Už sme si zvykli, že je normálne, keď celebrity vopred uzatvárajú manželské zmluvy pre prípad, žeby niečo nevyšlo, aby boli odškodnení. Toto pripomína až prostitúciu. Načo štát reguluje manželstvo, keď umožní vycúvať zo všetkých povinností manželov rozvodom? Veď štát nechráni ani len základné právo dieťaťa na oboch rodičov! Štátom garantovaný rozvod zasahuje do kresťanského sľubu vernosti pri sobáši a nerešpektuje náboženské vyznanie a verejný sľub partnerov.

Inštitúcia manželstva je oslabená, degradovaná

Práve rozvod, ktorý bol pred niekoľkými desaťročiami zavedený, značne oslabuje inštitúciu manželstva. Čo je inštitúcia manželstva? Keď sa opýtate skupiny ľudí, čo znamená futbal, tak Vám zhruba rovnako opíšu, čo je podstatou futbalu – dve mužstvá (či ženstvá?) proti sebe sa snažia skórovať na bránku. Rozumejú tomu, čo je futbal. Ako však rozumejú tomu, čo je manželstvo, keď pre niekoho je to o citoch, pre iného aj o prijatí a výchove detí, pre ďalšieho o osobnom zabezpečení vhodným partnerom, o vzájomnej výhodnosti a pod. Ľudia nerozumejú, čo je manželstvo, preto je inštitúcia manželstva oslabená. Preto je možné, že dnes ľudia aj homosexuálne obcovanie sú schopní nazvať manželstvom.

No nie je fér povedať, že zrazu homosexuálne manželstvo devaluje, či degraduje manželstvo. Manželstvo degradujú už dávno heterosexuálne páry, ktoré žijú spolu pred manželstvom, alebo vo voľnom sexuálnom vzťahu hoci i dlhodobo, teda koha-bitujú, alebo si sexuálne užívajú len príležitostne, alebo sú v “otvorenom” manžels-tve, povedzme že podvádžajú v manželstve, žijú oddelene alebo rozvedene, nechcú prijať deti a teda fičia na antikoncepcii, či dokonca dieťa potratia. Manželstvo de-graduje štát svojim “prorodinnými politikami” a registračnými úradmi, keď spolu-žitie druhá a družky berie rovnako ako manželstvo, keď dokonca finančné príspevky zvýhodňujú nezosobášených, či rozvedených.

Áno, homosexuálne manželstvo je posledným klincom do rakvy toho, čo man-želstvo znamená. Je jeho opakom. Nie sviatosťou, ale hriechom. Nie vzájomným darovaním sa navždy a úplne, otvoreným pre obdarovanie dieťaťom, ale vzájom-ným a dočasným využívaním sa pre análne potešenie, čo nie je ani sexuálne ani reprodukčné. Miesto toho, aby sme bránili štátne manželstvo ako vec verejnú, mali by sme poukázať na to, že manželstvo nie je záležitosťou štátu. Manželstvo je zá-ležitosťou rodiny, širšej rodiny ako len muž a žena. Manželstvo spája rodiny tých dvoch. Preto to nie je ani súkromná záležitosť. Manželstvo existuje ako dlho exist-uje rodina a teda dávno pred tým, ako vznikol národ, spoločnosť, štát v akejkoľvek forme, mestá a obce, dokonca aj cirkev.

Historicky sa to vyvinulo tak, že aj v starovekých kultúrach, či už Židia alebo iné národy mali isté ceremónie, ktoré znamenali uzavretie manželstva. A častokrát ani nepotrebovali štát. S nástupom kresťanstva Cirkev vysluhovala sobáše ako svia-tosť. Dnes sa sobáš však chápe ako “hocičo”. Ďalší prípad toho, že nám pojem so-báš ukradli. A tak Cirkev urobila kompromis a akceptovala civilné sobáše. Katolík doteraz nemal morálny problém asistovať pri civilných sobášoch, pri ktorých sa neskúma platnosť prvého manželstva, resp. či niektorá strana je rozvedená. Dnes to riešime, lebo čelíme homosexuálnym “sobášom”. Kto dnes definuje, čo je sobáš? Štát. Dali sme štátu moc definovať a regulovať inštitúciu manželstva. Tým sme mu dali aj moc zničiť manželstvo.

Ochrana manželstva a rodiny kedysi a dnes

Kedysi štát poskytoval ochranu rodiny proti cudzoložstvu, smilstvu atď. Štát mal záujem regulovať manželstvo, aby mohol regulovať dedičstvo a následne ho zdaňovať. Štát má záujem akože napomáhať výchove detí, lebo chce indoktrinovať deti o potrebe štátu. Škola ako babysittingová inštitúcia zdarma tak umožňuje obom rodičom pracovať, čo umožňuje štátu oboch rodičov zdaňovať. Tým štát získal kontrolu aj nad druhou polovicou populácie v produktívnom veku, teda ženami. Štát dáva povolenia na manželstvo a akceptuje katolícke sobáše ako platné manželstvo. Už nemusíme bežať z kostola na mestský úrad. Kňazi sú však vo funkcii štátnych úradníkov, vykonávajú službu pre štát. A preto sa skôr či neskôr dostanú do konfliktu so štátom, ktorý cez antidiskriminačné zákony bude požadovať od kňazov sobáše aj homosexuálnych párov.

Ako riešenie uznávaní katolícki myslitelia na Západe odporúčajú Cirkvi, aby odmietla asistovať štátu. Akou je výhodou pre Cirkev, že katolícke sobáše sú rovnocenné s civilnými sobášmi? Ak by Cirkev odmietla ohlasovať na matrike katolícke sobáše ako civilné, podstatne by sa znížila štatistika sobášov v spoločnosti a tým aj význam civilného manželstva. Aký má však význam civilné manželstvo? Automatické spoluvlastníctvo manželov nie je vôbec výhodou – sú páry, ktoré sa nezobrali, lebo úspešný podnikateľ sa bojí rozvodu, pri ktorom by pre spoluvlastníctvo prišiel o majetok. Mnohí podnikatelia s neobmedzeným ručením, napr. živnostníci chránia svoju rodinu práve zrušením manželského spoluvlastníctva, aby pri problémoch s exekútormi neprišla rodina o všetko. Potrebujeme štátne uznanie manželstva len kvôli zmene mena? A prečo potrebujeme štát, aby nám odobril meno?

Ako štát ničí rodiny

Štát poškodzuje rodiny ekonomicky a tiež sociálne už niekoľko desaťročí. Polovicu príjmov, ktoré rodina zarobí, musí poukázať štátu a ten to prerozdelení podľa politických a ideologických záujmov. To je násilné okrádanie, výpalníctvo. Rodina nemá možnosť akumulovať majetok, lebo jej vlastnícke práva sú porušované štátom. Podnikanie je úzko prepojené s politickou sférou, na úrovni ktorej sa rozhoduje o prerozdelení bohatstva. Ľavicová politika uvoľňuje morálku zákonmi, aby tak nechala ľudí vyžívať sa v debatách o morálke. Popritom sa však potichu prostredníctvom štátu a jeho privilégií prerozdeľuje (daňami) ukradnutý majetok ľudí.

Prostredníctvom manipulácií centrálnymi bankami sa vyvolení ešte ľahšie dostávajú k lacným peniazom a s nimi k vlastníctvu kapitálu a postupnému vyvlastneniu jednotlivcov, ktorým neostane nič iné, len byť otrokmi na prácu. Zákony sa schvaľujú na objednávku korporácií, medzi nimi napr. tzv. ochrana duševného vlastníctva, či patenty. Masy sa domáhajú práce, čo im má zabezpečiť vláda, od ktorej čakajú istoty. Nevedia si predstaviť podnikáť, lebo je to takmer nemožné pre menej

šikovných pre ohromné prekážky, akými sú registrácie, účtovníctvo, byrokracia a všakovaké normy.

Okrem minimálnej mzdy, vysokých daní, regulácií a byrokracie, povinné odvody obmedzujú vlastnícke práva rodiny a jej slobodu tvorit majetok. Ľudia si nevedia predstaviť život bez povinného sociálneho a zdravotného poistenia, ktoré predstavuje ohromnú položku zo mzdy. Už čoskoro bude neschopnosť štátu vyplácať dôchodky realitou. Povinné zdravotné poistenie podporuje nezodpovedné správanie, stravovanie a rizikovanie so zdravím, lebo viem, že štát sa postará aj v chorobe. A postará sa aj v starobe, už nepotrebujem mať deti, nemusím sa zodpovedne správať a dokonca ani slušne k svojim príbuzným, lebo ich nepotrebujem. V chorobe či v starobe si uplatňujem svoje nároky voči štátu. Toto prerozdelenie, ktorého cieľom je odstrániť tlak na myslenie o dôsledkoch správania a konania, ide ruka v ruke s legalizáciou potratov až po legalizáciu eutanázie. Eutanázia sa stáva nevyhnutnou pre udržanie systému, verejných rozpočtov na socialistické dôchodky a zdravotníctvo.

-----ROK 2016-----	
VAS OSOBNY UCET ZA SLUZBY STATU	
POLOZKA	CENA V EUR
1 POMOC V HMOTNEJ NUDZI	29
1 STAROBNE DOCHODKY	607
1 ZDRAVOTNA STAROSTLIVOST	432
1 INVALIDNE DOCHODKY A POSTIHNUTYM	126
1 TRH PRACE A PODPORA NEZAMESTNANYCH	37
1 CLENSTVO V EU	80
1 UROKY A SPRAVA DLHU	127
1 PODPORA RODINY - RODINNE PRISPEVKY	129
1 CESTY	135
1 ZELEZNICE	105
1 PODPORA BYVANIA	16
1 ZAKLADNE VZDELANIE	156
1 STREDNE SKOLY	64
1 VYSOKE SKOLY	68
1 PODPORA POLNOHOSPODAROV	89
1 POLICIA	69
1 DOPRAVNE PODNIKY	23

1 ARMADA	94
1 INFORMATIZACIA	12
1 VYBER DANI A CIEL	23
1 PODPORA ENERGETIKY A INOVACII	15
1 SUDY A VAZENSTVO	36
1 DIVADLA, MUZEA, GRANTY, RTVS	24
1 NEMOCENSKE POISTENIE	47
1 CINNOST MESTSKYCH URADOV	104
1 REGIONALNY ROZVOJ	17
1 REZERVY VLADY	79
1 INE	700

SPOLU (EUR)	3444

STAT V ROKU 2016 MINIE O 5 Z VIAC AKO VYBERIE. PRETO DLH KAZDEHO OBCANA VZRASTIE O 208 EUR A DOSIAHNE 7750 EUR	

WWW.CENASTATU.SME.SK	
DAKUJEME ZA NAVSTEVU	
INESS	

Táto veta svätého pápeža Lea XIII. je jedným zo základných princípov katolíckeho sociálneho učenia: "Pri všetkých pokusoch pomôcť nižším triedam je tiež absolútne nutné ako základné pravidlo dodržiavať nedotknuteľnosť súkromného vlastníctva." Na tomto obrázku je výpočet toho, koľko za rok z minimálnej mzdy

štát poukáže na rôzne svoje projekty, podľa vôle či konsenzu politickej špičky. Všimnite si, koľko už teraz platíme len za úroky z dlhu (dlh je 8000 Eur na osobu), ktorý vládne garnitúry vyrobili štátu u súkromných in vestorov.

Nediskriminácia - najnovší ideologický útok na slobodu

Nediskriminácia sa stala ústredným princípom nových ľudských práv - podľa neďávno prijatej Celoštátnej stratégie ľudských práv - spolu s princípmi rodovej rovnosti. Oba tieto princípy sú útokom na základné ľudské práva a potláčajú slobodu:

- združovať sa (t.j. spolčovania sa, s kým chceme) - podnikania a kontraktu (aj pracovnej zmluvy, teda zamestnania) - vlastníť súkromný majetok - vierovyznania - prejavu - svedomia - rodičov na výchovu

Štát pritom diskriminuje jedna radosť – dáva väčšie príspevky slobodným matkám ako tým, ktoré žijú v usporiadanom manželstve, dáva novorodenecký príspevok na dieťa iba po tretie dieťa, dáva len veľkým investíciám daňové prázdniny atď. Jediné v rámci aktivít štátu je nediskriminácia na mieste. Mimo štátu – v súkromnej sfére - je nediskriminácia porušením základných ľudských.

Antidiskriminačné zákony najviac ochromujú podnikanie (hlavne malé a stredné), nakoľko uvalujú nelogické podmienky na podnikateľov na ich vlastnom pozemku, či v nehnuteľnosti. Podnikanie je založené na slobode a dobrovoľnosti a nie na nútení. Podobne zamestnávanie by malo byť dobrovoľné podľa hoci i subjektívnej potreby podnikania. Je správne nediskriminovať pri výbere kandidáta do štátnej funkcie či úradu. Ale prečo by mal štát diktovať koho zamestnať alebo nie vo svojom podniku, ktorý je osobným majetkom? Prečo by podnikateľ nemohol zamestnať svojho syna namiesto inej ženy, kandidátky na tú istú pozíciu?

Skvelý príklad antidiskriminačnej praxe je z 1. Národného pochodu za život. Vlaková spoločnosť odmietla najprv poskytnúť vlak pre účely pochodu. Po upozornení, že ide o prehrošok podľa antidiskriminačného zákona (áno, aj pre politický názor sa vraj nemá diskriminovať), spoločnosť nakoniec vlak poskytla. Lenže urobila tú najhoršiu službu, ako mohla – vlak značne meškal, mal staré vozne s kupčkami, hoci požiadavka bola na otvorené vozne, nakoľko sa počas jazdy v nich mala slúžiť omša. Nakoniec sa slúžila v úzkej uličke, no hrozné. Ak by diskriminácia bola možná, organizátori by mohli byť odmietnutí a museli by osloviť inú vlakovú spoločnosť.

Tak však bude vyzerať nediskriminácia, že napr. občanom tmavšej pleti, ktorých v reštaurácii nechcú, napľujú do jedla. Ak by diskriminácia bola možná, čo je základ spoločenských vzťahov, tak by sa takejto hostilite a nenávisti dalo zabrániť tým, že sa človek jednoducho vyhne tým, o ktorých vie, že sa s ním nechcú spoločovať. Ešteže nemusíme nediskriminovať ako zákazníci a môžeme si zatiaľ slobodne vybrať, v ktorom supermarkete nakúpime a nemusíme vo všetkých obchodoch nakupovať rovnako pravidelne. Aká sloboda!

Antidiskriminačná legislatíva, ako podmienka vstupu do EÚ, potláča náboženské

práva a stavia kresťanov do neriešiteľných situácií. Tak to už beží na Západe, že keď kresťania pre rozpor vo svedomí odmietnu napomáhať homoagende, musia zaplatiť za citovú ujmu dotyčnému a ešte i pokutu štátu. A taký prípad sa už v SR stal, že tlačiar pod hrozbou súdu nakoniec vytlačil materiály, ktoré pôvodne odmietol pre homosexuálny obsah. A to ešte nemáme registrované partnerstvá, s tými sa príležitosti pre diskrimináciu podstatne rozšíria.

Súdy s odporcami homopartnerstiev

Do civilného sporového poriadku si homoaktivisti presadili možnosť, aby diskriminovaná strana mohla byť zastupovaná aj mimovládou organizáciou zameranou „na ochranu pred diskrimináciou“. Zároveň bude dôkazové bremeno na zamestnávateľovi, ktorý sa na súde bude musieť brániť proti obvineniam z diskriminácie. A čo je opodstatnená a neopodstatnená diskriminácia nie je zadefinované. Pre ideológov neexistuje opodstatnená diskriminácia, keď cirkevná škola odmietne zamestnať praktizujúcu lesbičku... Treba najprv povedať, že za 10 rokov platnosti antidiskriminačného zákona sa nepreukázala potreba tejto legislatívy, nakoľko neexistujú žiadne konkrétne medializované či súdne spory v tejto veci. LGBTI skupiny, financované najmä z EÚ a vládnych grantov, tvrdia, že zákon bol doteraz nevyužitelný. Zjavne, ich cieľom je prenasledovanie tých, ktorí nesúhlasia s homoagendou a nechcú jej napomáhať, ako to vidíme na Západe. Napríklad: - reštaurácie, ktoré odmietajú ponúkať svadobné a registračné oslavy pre homopáry, - fotograf, či pekáč, ktorí sa odmietajú tváriť sa, že ide o svadbu, - sexuológ, lebo nevedel radiť homosexuálnym dvojiciam, - biskup odmietol zamestnať praktizujúceho homosexuála ako mladežníckeho pracovníka

Zoznam by mohol pokračovať. Podnikania, či povolania, kde sú postoje dotýčajúcich známe, sú zámerne oslovené s cieľom vymámiť od nich peniaze, či finančne oslabiť podnikanie, resp. aj konkurenciu. Títo, často práve kresťania, sú terčom narafičených „antidiskriminačných prípadov“. V slobodnej spoločnosti by mali byť ľudia slobodní robiť biznis, resp. poskytnúť služby, komu chcú, a teda aj slobodní odmietnuť poskytnúť služby pre akékoľvek dôvody. Prečo by mal byť tlačiar nútený tlačiť pre politickú stranu, či pre ideologickú organizáciu, s ktorou nesúhlasí, alebo pre kresťanskú komunitu, ak je proti šíreniu ich myšlienok? To nám už nezáleží na slobode? Takéto zákony vôbec nevnašajú toleranciu do spoločnosti, ale spôsobujú ešte väčšie problémy. Antidiskriminačné zákony sú ďalšou nepotrebnou agendou, ktorou štát vytvára u občanov pocit vlastnej opodstatnenosti.

Akčný plán prevencie diskriminácie a všetkých foriem netolerancie

Diskriminácia bola donedávna základným predpokladom liberálnej demokracie, ktorá sa zakladala na slobode združovania sa. Je to oblasť bez horizontov – diskriminujem pri výbere priateľov na Facebooku, pri nákupe v jednotlivých supermarketoch, pri odmietnutí randiť s nie veľmi fyzicky príťažlivou osobou atď. Či aj tieto oblasti diskriminácie snáď ešte naša spoločnosť prehodnotí, lebo môžu viesť k psychickým problémom diskriminovaných a nedozerným spoločenským dôsledkom? Pripravme sa na to, lebo akčné plány prevencie diskriminácie sa budú vypracovávať každých pár rokov.

Nateraz môžeme byť spokojní s tým, že antidiskriminačný zákon porušuje len

slobodu podnikania, vlastníctva a zmluvnú slobodu. Týka sa to totiž najmä podnikateľov a to je v súlade so závistlivou egalitáriánskou ideológiou v “sociálnom” či socialisticko-korporatívnom štáte. Podnikateľ si nemá čo vybrať, s kým robí biznis, koho zamestná a ako ho zaplatí. Hlavne ak ide o osobu z tzv. znevýhodnenej skupiny, tá má mať právo na pozitívnu diskrimináciu a práve preto radšej takú osobu zamestná, aby nemal opletačky so súdmi. Tak sa k práci na Západe ľahšie dostanú ľudia, ktorí hoci nie sú nebielej pleti, poučili sa, že vo formulári si radšej treba uviesť inú rasu. Ženy tak dostanú zaručene pracovné príležitosti v priemysle, kde dominujú muži, hoci nemajú šajnu o odbore.

No keď v minulosti človek poskytoval tovary a služby iba osobám, ktorým dôveroval, resp. slobodne, komu chcel, dnes túto slobodu nemá. Musí poskytnúť aj služby napr. aj také, ktoré sú podľa neho nemorálne, lebo zákon mu nanucuje robiť to pre čokoľvek, čo je legálne, hoci je nemorálne. A dnes už máme dostatok zákonov, ktoré legalizujú nemorálne veci, resp. ktoré nezakazujú nemorálnosti. Podnikateľ musí jednoducho svoje svedomie odložiť a už v žiadnom prípade neprechovávať akékoľvek náboženské presvedčenie, ktoré ešte považuje za problém participovať na nemorálnostiach.

Nehovoriac, že ak sa chce človek uchádzať o politický post, tak musí dať svoje presvedčenie bokom. Požiadavky LGBT idú oveľa ďalej. Z najextrémnejších v aktuálnom akčnom pláne treba vybrať: scitlivovanie škôl na rodovú rovnosť (rozumej všetky LGBT rodové identity majú byť rovné s heterosexuálnymi), uniformizácia tovarov a služieb (zabudnime na oblečenie, či hračky pre dievčatá a chlapcov), sankciovanie “nenávistej” reči, pričom za nenávisť je prehlasovaný každý nesúhlas s homopartnerstvami.

Extrémizmus a genocída

Štát svojou propagandou nemorálnosti nazve ľudským právom a odporcov nemorálnosti vyhlási za extrémistov. Pritom štát je inštitucionálnym zabijákom, lebo financuje a licencuje zdravotnícke zariadenia, kde sú denne zabíjané nevinné deti potratom. Potrat je najčastejšou príčinou úmrtí v SR v porovnaní s chorobami či kriminálnymi činmi. Cca. 20 detí denne. Centrá asistovanej reprodukcie, ktorým štát prepláca hormonálne cykly na výrobu embryí, sa tiež podieľajú na zbavovaní sa nechcených embryí. Štátom licencovaní a platení gynekológovia predávajú štátom registrovanú a schválenú hormonálnu antikoncepciu, ktorá tiež zabíja týždňové embryo v ťažko vyčísliteľnom počte. Extrémizmom je štátna ideológia, ktorá odmieta chrániť právo živého človeka na život aj pred narodením a odmieta rovnosť práva na život pred zákonom, hoci rovnosť prehlasuje za základný princíp demokracie. Tak dochádza v histórii ku genocídám – istá skupina ľudí sa odľudští, nemá nárok na rovnakú právnu ochranu v základných ľudských právach.

Skutočná tolerancia

Pravá tolerancia spočíva v tom, aby štát nezasahoval do autonómie rodiny, do vlastníckych práv a do nášho svedomia. My kresťania neriešme práva homosexuálov, ale žiadajme naše práva, základné ľudské práva. Sme proti zavádzaniu nového inštitútu civilného partnerstva, lebo sme proti neslobode. Sme proti, lebo je to rozširovaním pôsobnosti štátu, ktorý v 21. storočí je naozaj nepotrebný. Nech si každý žije, ako chce, nech si to nechá odobriť u spriazneného notára alebo elektronicky ako zmluvu o partnerstve, ale nech navrucuje všetkým občanom, že majú takýto vzťah odobrovať, prípadne mu nejakو napomáhať, ak je to proti ich vôli a svedomiu.

Faktom je, že pre skutočnú toleranciu, ochranu rodiny a prosperitu nepotrebujeme “sociálny” štát, čo sa aj tento príspevok snažil vyššie naznačiť. Zdá sa, že pre mnohé oblasti života, v čase informačnej revolúcie, nepotrebujeme žiaden štát. Možno len taký minimalistický, ktorý by garantoval rovnaké práva a ochranu vlastníctva všetkým. Ten dnešný štát ani len toto minimum nezabezpečuje, takže by sme azda mohli existovať aj bez štátu a spoľahnúť sa len na súkromnú iniciatívu a dobrovoľnú solidaritu jednotlivcov a komunít.

**Srdečná vďaka patrí štedrým prispievateľom CBR,
ktorých dobrovoľné finančné dary
umožnili vydanie tejto publikácie.
CBR nie je poberateľom žiadnych štátnych grantov,
ani grantov zahraničných vlád či nadnárodných
politických zoskupení (EÚ, OSN).**

Centrum pre bioetickú reformu

www.cbreurope.sk